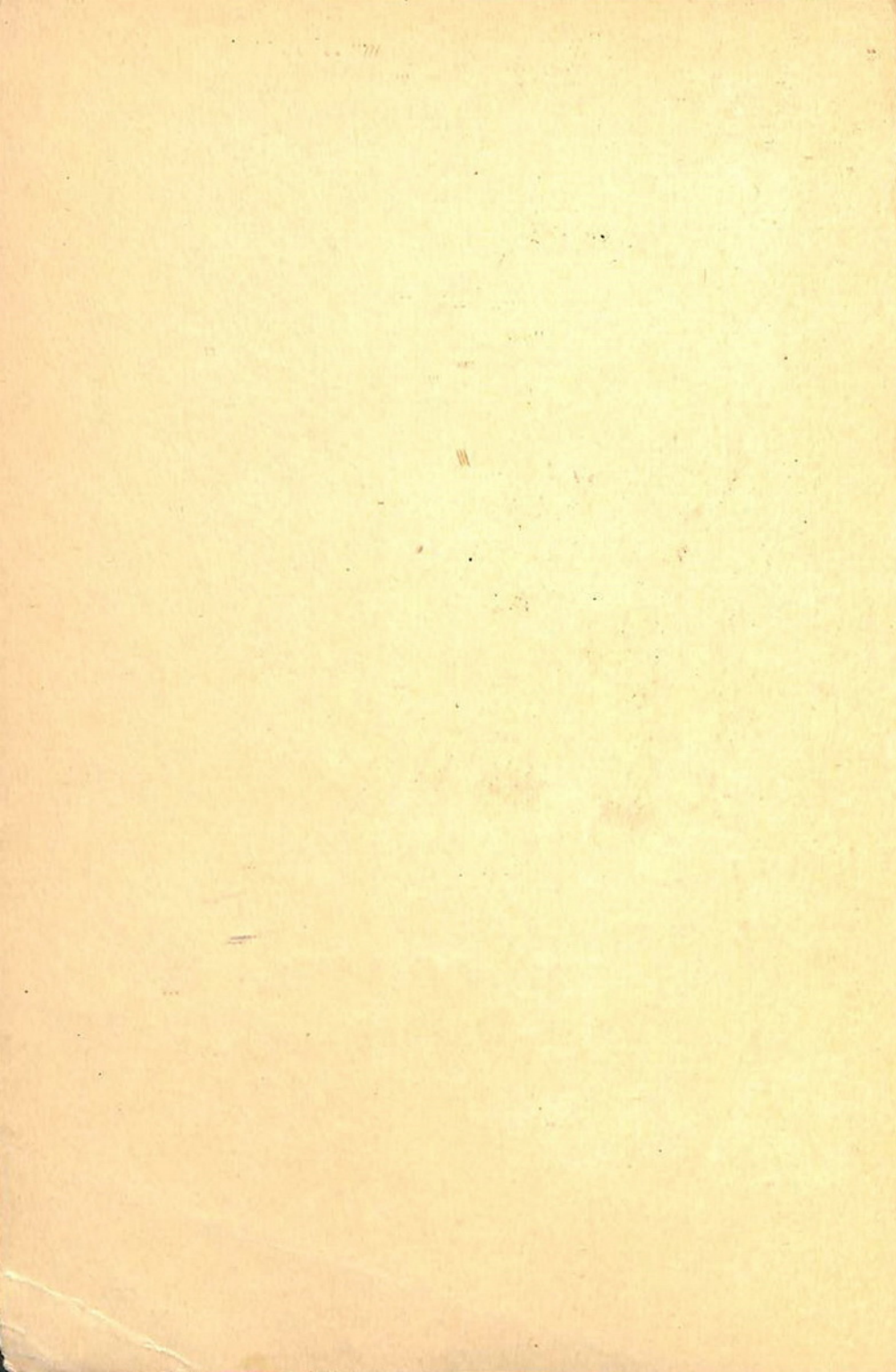
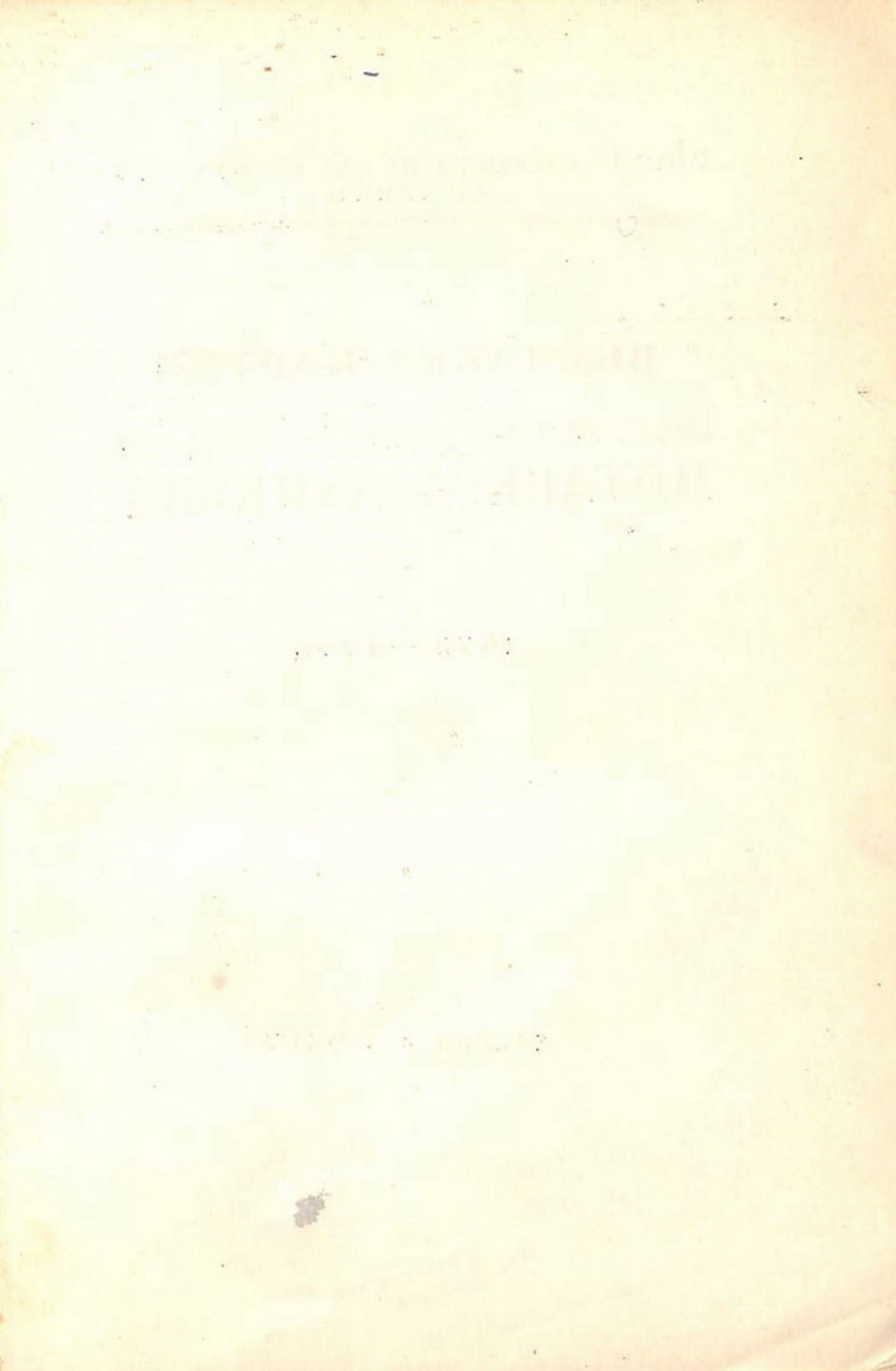

Մ. ՎՐԹԱՆԵՍ
ՄԺԻԿՅԱՆ
1872-1936

**СОЮЗ СОВЕТСКИХ ХУДОЖНИКОВ
АРМЕНИИ**

ВЫСТАВКА КАРТИН
ЗАСЛУЖЕННОГО ДЕЯТЕЛЯ ИСКУССТВ
ВРТАНЕСА АХИКЯНА

1872 — 1936

ЕРЕВАН • 1937

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿԵՐԱՐԱՐԵՍ.
ՏԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐՎԵՍՏԻ ՎԱՍՏԱԿԱՎՈՐ ԳՈՐԾԻՋ

ՎՐԹԱՆԵՍ ԱՄԻԿՅԱՆԻ
ՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

1872 — 1936

A II
40052

ՖԵՐԻՎԱՆ • 1937

Յերեվան, Պետհամալսարանի

Տ Կ Կ Ե Լ Ե Կ

Գլավ. — Բ 30603

Պատվեր № 112

Տիպո 500

Հայաստանի խորհրդային կերպարվեստագետների Միութ-
յունը, կազմավերվելով Հ.Պ.Ս.Հ.-ի վաստակավոր նկարիչ Վ. Ըր-
թանեան Ախիկյանի ստեղծագործությունների հետմահու
այս պատկերահանդեսը, նպատակ ունի խորհրդային լայն հասարա-
կությանը ծանոթացնելու խորհրդային հայ նկարչության վար-
պետներից մեկի՝ ըստ հնարավորին արվեստի ամբողջական պրո-
դուկցիայի հետ:

Նկ. Վ. Ախիկյանը պատկանել է ավագ կերպարվեստա-
գետների այն սերնդին, վորոնց ստեղծագործությունը զարգացել
է յերկու տարբեր և հակոտնյա հասարակական ֆորմացիաների
պայմաններում:

Նկ. Վ. Ախիկյանի տաղանդի զարգացման առաջին շրջանի
հառարակական մթնոլորտը յեղել է ճնշող, տաղանդների թրիչքը
կասեցնող, մեռցնող Սուլթանական և ցարական գեապոտիզմ, ահա
յերկու դաժան ռեժիմներ, վորոնց նեխված ու ավերիչ մթնոլոր-
տում պետք է իր արվեստի ճանապարհը չարաքաշությամբ և հա-
մառությամբ հարթեր յերիտառարդ Ախիկյանը: Յերկրորդ շրջանը՝
պրոլետարական հեղափոխությունների շրջանը, Վ. Ախիկյանին
տալիս և արդեն լայն հնարավորություններ իր ստեղծագործու-
թյան ազատ, արագ զարգացմանը ու ստեղծում աշխատանքի համար
լավագույն պայմաններ: Նա սկսած 1921 թվականից մինչև 1936
թիվը—ամբողջ 16 տարի—հետզհետե վերակառուցելով՝ հիմնականում
իր ստեղծագործությունը, նվիրվելով սոցշինալարության գործին,
յեռանդուն կերպով աշխատել է ու ավել մի շարք արժեքավոր գոր-
ծեր, վորոնք իրենց պատշաճ տեղն արդեն գրավել են մեր խոր-
հրդային կերպարվեստի պատմության մեջ:

Վրթանես Ախիկյանը ծնվել է Վանում 1872 թվին. նախ-
նական և միջնակարգ կրթությունն ստացել է նույն քաղաքում:
Տասն և ութը տարեկան հասակում նրան հաջողվել է փոխադրվել

Կ. Պոլիս և մտնել Գեղարվեստից վարժարան: Տնտեսական ծանր պայմանները ստիպել են նրան կարճ ժամանակից հետո վերադառնալ Վան և պարսպել մանկավարժությամբ մինչև 1895 թիվը, վերից հետո նա անգալիոսիկ և Կովկաս, ապա Պետերբուրգ: Մի տարի արվեստի միջնակարգ դպրոցում սովորելուց հետո, նրան հաջողվել է մտնել Արվեստի Ակադեմիայի նկարչական բարձրագույն դպրոցը և սովորել և մոտ տասը տարի: Նրա ուսուցիչներն են յեղել Բուսակյան մարտունկարչության ակադեմիոյ ներկայացուցիչներ Պ. Կովալևսկին, Ռուբոն և Սամոկիշը. նա աշակերտել և նույնպես հաշակավոր Ի. Ռեպինին: Ակադեմիայի ուսման շրջանում մի քանի անգամ ստացել է մրցանակներ: 1912 թվին Վ. Ախիկյանը վերադարձել է նուրից Վան ու պարսպել է մանկավարժությամբ մինչև 1915 թիվը: Նույն թվականին գալով գարձյալ Թիֆլիս վեց տարի շարունակ նկարչական ստղծագործական աշխատանքներին զուգընթաց վարել է մանկավարժի պաշտոն: Պրոֆեսորական հեղափոխության առաջին խոհորից, Վ. Ախիկյանը ի թիվս մի շարք այլ արվեստագետներ իր ուժեքը ի սպաս է դրել սոց. շինարարության հոյակապ գործին: 1921 թվականից Վ. Ախիկյանը գալով Յերեվան նոր վոգեվորությամբ շարունակել է գեղարվեստական ստեղծագործական աշխատանքը:

* * *

Վրթանես Ախիկյանը իր ինքնուրույն ստեղծագործություններով նկարչական ասպարեզ հանդես է գալիս 1902 թվից: Նա մասնակցել է բազմաթիվ ցուցահանդեսներ ինչպես՝ Պետերբուրգի, Մոսկվայի, Կիևի, Թիֆլիսի, Լենինականի, Յերեվանի և Վոբսի գծով արտասահմանյան ցուցահանդեսներին:

Պատկերահանդեսում գտնվող նկարները համարյա ամբողջությամբ պատկանում են նկարչի ստեղծագործության խորհրդային տարիներին: Այդ ժամանակաշրջանի ստեղծագործությունը կարելի չէ բաժանել հիմնականում յերեք հոտայների. առաջին հոտայը՝ 1921—1926 թիվը, յերկրորդ հոտայը՝ 1926—1930 թիվը, յերրորդը՝ 1930—1936 թիվը: Այս բաժանումը բղխում է նկարչի կատարած ստեղծագործական գեղարվեստական շրջադարձի եռթյունից:

№ 1—32 աշխատանքները, վորոնք ցուցադրված են յեղեղե 1924 թվի դարնանային առաջին ցուցահանդեսում, միանգամայն բնորոշ են առաջին ետապի համար: Այդ շրջանի գործերը համարյա առանց բացառութեան, բոլորն էլ դրամիչ, ջերմ յերանգներով, մանրամասնորեն նկարված Յերեանի արվարձանների փոքրիկ ետյուղներ են: Այդ ետյուղներն ունեն բնութեան հրապուրիչ գույների ներգաշնակութունը, հարազատութունը: Ախիկյանը սիրել է Ջանգվի ինտիմ անկյունները, նրա վայրագ գալարումները, նրա արծաթափայլ ալիքները, վորոնց մեջ յերեկոյի յերկնքն ու արտացոլված և ծառերի ու մերձափնյա ջրաղացների տանիքների վրա փողփողացող արևի հրաժեշտի փայլը: Բնութեան ծոցից նա դուրս է կորդում կոմպակտ, գեղատեսիլ խմբավորումներ ու տեղավորում փոքրիկ ետյուղների շրջանակում: Վ. Ախիկյանը Լեվիտանի պես սիրում է բնութեանը:

Այդ է պատճառը, վոր նրա ետյուղները սողորված են լիրիկական տրամադրութեամբ. Ախիկյանն իր գործերում պարզ է ու անմիջական: Նրա անկեղծութեան և բնութեանը հարազատ մնալու մեջ կա յուրահատուկ հմայք:

Այովետի աշխարհում ի հայտ յեկած Փորմալ գանազան նոր խմբումները չեն փոխորկել, չեն հափշտակել նրան. նա մեծ շեղումներ չի ունեցել, նրա համար կարծես ամեն ինչ պարզ է յեղեղե: Սա յե պատճառը, վոր նրա ետյուղները չեն ճշում իրենց մասին, ցուցամով չեն և իրենց ներկած դեմքով չե վոր հանդես են դալիս այլ գրավում են հասարակութեան համակրանքը իրենց անմիջականութեամբ, անկեղծութեամբ և հրապուրիչ ներդաշնակութեամբ:

Պեյզաժի սուպարիզում նկ. Վ. Ախիկյանը չափեց մեծ կոմպոզիցիոն գործեր. նա մինչև վերջն էլ մնաց փոքր Փորմայի— ետյուղային արվեստի վարպետ:

Իր ստեղծագործութեան յերկրորդ ետապի սկզբում Ախիկյանն աստիճանաբար հեռանում է նախկին, վորոշ չափով Լեվիտանական բնութ իրող ինտիմ լիրիկ պեյզաժից դեպի խմբաբաժնիտական պեյզաժը: Նրա բանաստեղծական մեղմ թախիժով համակված—լիրիկական պեյզաժները տասնճանաբար դառնում են ինսուրալիս, առույգ, գույները պայծառանում են և արևի լույսն ուժեղանալով վողողում է նկարը, նկ. Վ. Ախիկյանը յերկրորդ

հառապից սկսած հետզհետե շեշտը դույնից փոխադրում է դեպի լուսյալ: Այս շրջանի արևի լույսով հագեցված հայուհիներն ունեն մասամբ դեկորատիվ տարրեր (№ 63—198): Այսպիսով յերկրորդ հառապից սկսած Ախիկյանի հայուհիներն ընթանում են առավել լուրեն իմպրեսիոնիզմի ուղիով: Մական Վ. Ախիկյանին լրիվ իմպրեսիոնիստ համարել չենք կարող. նրա ստեղծագործություններն իրենց տարրեր ձևերով յենթարկվել են յերբեմն սրվեստի տարրեր ուղղությունների ազդեցության: Նրա նկարած պեյզաժային հայուհիներն ինչքան մոտ են իմպրեսիոնիզմին, նաույուր մորտերը և պորտրետները աչքան հեռանում են նրանից, ավելի շուտ մոտ են նատուրալիստ, մասամբ ուսուլիստ արվեստագետի վրձինին: Նատյուրմորտային և պորտրետային ժանրի բնագավառներում Ախիկյանը շատ աննշան չափով է շեղվում առաջին շրջանի գունային մոտեցումից. թեև դիմանկարների և նատյուրմորտների գույները գնալով պայծառանում են, բայց կուրերուն այն և, վոր հիմնական խնդիրը մնում է գույնը և վոչ թե լուսյալ: Ախիկյանի նատյուրմորտները (պոսուդներ, ծաղիկներ և այլն) չնայած վորոշ իլյուզոր նատուրալիստական տարրերի, գրավիչ են իրենց գունհղությամբ և թարմությամբ (№ 10, 15, 16, 36, 42, 58, 74, 107): 122: Ակվարել գիմանկարներում Ախիկյանին միշտ էլ հաջողվել է տալ ֆիզիկական արտաքին նմանությունը, սակայն դեմքի խորաթափանց հոգերանական վերուծությանն ու արտահայտությանը նա չի ձգտեր:

Նկ. Վ. Ախիկյանի յերրորդ հառապը բնորոշ է նրանով, վոր նկարիչը կատարում է արդեն շրջադարձ դեպի սոց. շինարարության թեմատիկան և իր ստեղծագործությունների մեջ ուսուլիստական արվեստի տարրերը հետզհետե սկսում են դառնալ գերակշռող: Այսպիսով նկարիչն իր յերկրորդ հառապի գուղական և հին Յերեվանի մերձքաղաքային պեյզաժից անցնում է շինարարական պեյզաժի և Կարմիր բանակի կյանքից վերցրած կոմպոզիցիոնների Յուցահանգետում ներկայացված «Ժողտան բակը», (№ 144) «Արդնի», (№ 155), «Արդնու բաղալու կուրող բանվորները» այդ ուղղությամբ արված թարմ, պայծառ և լուսավոր գույներով կատարված գործեր են:

Նկ. Վ. Ախիկյանի լավագույն աշխատանքներից պետք է համարել Կարմիր բանակի կյանքից վերցված կոմպոզիցիոն գոր-

ձերից «Կարմիր հեծելազորի գրոհը» (№ 176) նկարը: Այդ աշխատանքում Ախիկյանին վարպետորեն հաջողվեւե արտահայտել կարմիր հեծելազորի անվահեր մարտական գրոհը:

Ստեղծագործական հետաքրքիր և ուսումնասիրութեան յենթակա յերևույթ պետք է համարել այն, վոր անցյալում մեզմիկ անդորրը նկարող արվեստագետը վերափոխվում է և տալիս մեծ թափով տոգորված գործեր: Այդ անշուշտ հետևանք էր Վ. Ախիկյանի կատարած ստեղծագործական լուրջ և վերջնական շրջադարձի: Շատ լավ է կատարված նաև նույն նկարի ջրաներկ եսքիդը (№ 166) և մասամբ մատիտանկարը (№ 216): Թռչող ձիերի պատկերման մեջ նկ. Վ. Ախիկյանը ցուցաբերում է հմուտություն և վարպետություն:

«Միտինգը Դոմաշեն գյուղում» (№ 219) յերկու վարիանտով նկարները պատկերում են կուսընթիվի քարտուղարի կազմակերպած դուռնց գյուղացիների հետ Կարմիր բանակի դասակարգային եռության մասին, վորը նույնպես պետք է համարել վերջին շրջանի նրա լավագույն եսքիզներից մեկը: Ախիկյանը պարզ ձևերով դրսևւորում է Կարմիր բանակի մերձեցումը նոր գրավված գյուղի հարազատ աշխատավորութեան հետ: Մարտանկարչութեան բնագավառում նկ. Վ. Ախիկյանի վերջին շրջանի լուրջ, անկեղծ և թափով կատարած գործերը յերաշխիք էյին այն բանի, վոր նա էլ ավելի պետք է հարստացնէր մեր արվեստը բովանդակւից և վորակյալ գործերով, յեթե մահը չընդհատէր նրա սկսած արժեքավոր աշխատանքը:

Վ. Ախիկյանը հանդիսանում է նախահոկտեմբերյան շրջանի հայ գրաֆիկներից առաջիններից մեկը: Նրա նկարը արժեքավոր է իր գծային պարզութեամբ, կառուցվածքի ամբողջականութեամբ և կատարման վարպետութեամբ (№ 238—248): Նկ. Վ. Ախիկյանն աշխատել է նույնպես գրքի ձևավորման ուղղութեամբ (№ 248—249). սյգ աշխատանքներում մինչև հեղափոխութեանը նկատելի յի, իր ժամանակի տիրող մոդերնիստական ուղղութեան ազատագրվում է այդ աղղեցութեանից: Նրա մի շարք գործերը տպագրվել են մեր պարբերական մամուլում, ինչպես՝ «Հայաստանի Աշխատավորուհի», «Հոկտեմբերիկ» և ուրիշ ժուռնալներում:

Նկ. Վ. Ախիկյանը 34 տարիներ շարունակ ստեղծագործել է

սւ. ցուցադրել. նրա լավագույն դորձերից գտնվում են ՀԽՍ
կերպարվեստի, Լենինականի կերպարվեստի և ՀԽՍՀ Հեղափոխու-
թյան թանգարաններում:

* * *

Հայաստանի Խորհրդային Կերպարվեստագետների Միությա-
նախաձեռնած այս ցուցահանդեսը տալիս է, ըստ ամենայնի-
վաստակավոր նկարիչ Վրթանես Ախիկյանի վերջին 16 ամյակ
ստեղծագործությունների լրիվ պատկերը: Դիտողի համար պարզ
վում է Վ. Ախիկյանի արվեստի աստիճանական զարգացումը
ստեղծագործողի կատարած շրջադարձը, անդորրը, ինքնամփոփ
պեյզաժից դեպի բովանդակալից ստեղծագործություններ, դեպի
սոցիալիստական թեմատիկայի ընդգրկումը:

Վաստ. նկ. Վ. Ախիկյանը հանդիսացել է իր արվեստին
նվիրված համառ ու համեստ աշխատողներից մեկը:

Մնում է այժմ այն, վեր մեր կերպարվեստագետները, հատկա-
պես յերիտասարդ ստեղծագործողները ուսումնասիրեն Վ. Ախիկյանի
արվեստը և ոգտագործեն այդ արվեստի լավագույն տարրերը
անհնալընթաց վերելք ասլրող մեր Խորհրդային կերպարվեստի
նորանոր նվաճումների համար:

Գ. ԳՅՈՒՐՋՅԱՆ

ԱՐԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

4 U S U L A 7

Կ Ր Ճ Ա Տ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

1. Յուդ—յուդանկար: ///
 2. Մատ—մատիտանկար:
 3. Գուն. մատ.—գունավոր մատիտ:
 4. Սանդ—սանդղինա:
 5. Պատտ—պատտել:
 6. Զր—ջրաներկ:
 7. Ած—ածուխ:
 8. Հ. Կ. Պ. Թ.—Հայաստանի Կերպարվեստի Պետ. Թանգարան:
-

1. ԳԵՂԱՆԿԱՐԶՈՒԹՅՈՒՆ

(Յուղաներկ, ջրաներկ, պաստել)

1913 p.

1. Պեյզաժ.—*յուղ.* 0,15 $\times$ 0,21.
2. Եսյուդ.—*յուղ.* 0,36 $\times$ 0,46. *սեփ. Ստ. Լիսիցյանի*

1915 p.

3. Տղայի պորտրե.—*յուղ.* 0,29 $\times$ 0,21

1916 p.

4. *Nature morte.*—*պաստ.* 0,19 $\times$ 0,295

1917 p.

5. Վաղարշապատի միջնակարգ դպրոցը (նախկին ձեմարանը).—
յուղ. 0,20 $\times$ 0,27
6. Բնաժ յերեխան.—*յուղ.* 0,18 $\times$ 0,27
7. Պեյզաժ.—*յուղ.* 0,11 $\times$ 0,28
8. Արարատ.—*յուղ.* 0,17 $\times$ 0,27

1918 p.

9. Արազաժ.—*յուղ.* 0,28 $\times$ 0,30
10. Յերեխայի պորտրե.—*յուղ.* 0,12 $\times$ 0,13
11. Վարդեր.—*յուղ.* 0,10 $\times$ 0,12

12. Հռիփսիմեյի Վանքը Վաղարշապատում.—*յուղ.* $0,20 \times 26$

13. Գիւեք.—*յուղ.* $0,18 \times 0,10$

1919 p.

14. Եսյուդ.—*յուղ.* $0,11 \times 0,18$.

1920 p.

15. *Nature morte.*—*յուղ.* $0,33 \times 0,41$

16. *Nature morte.*—*յուղ.* $0,19 \times 0,28$. *Լենինականի Պետ. Թանգարան*

17. Վաղարշապատի միջնակարգ դպրոցը (նախկին նեմարանը).—*յուղ.* $0,69 \times 0,91$

1921 p.

18. Նկարիչ Յե. Թադեւոսյանը Զանգվի ափին.—*յուղ.* $0,20 \times 0,25$

19. Անճրեվից առաջ.—*յուղ.* $0,21 \times 0,26$

20. Զրադացը յեվ առուն.—*յուղ.* $0,22 \times 0,29$

21. Զանգուն զարեջրի գործարանի մոտ.—*յուղ.* $0,30 \times 0,22$. *Յեւրեանի Կոմունալ Թանգարան*

22. Գեղառի կամուրջը.—*յուղ.* $0,245 \times 0,33$. *Յեւրեանի Կոմունալ Թանգարան*

23. Զրադացը.—*յուղ.* $0,28 \times 0,43$. *Լենինականի Պետ. Թանգարան*

24. Զանգու գետը.—*յուղ.* $0,28 \times 0,20$. *Յեւրեանի Կոմունալ Թանգարան*

1922 p.

25. Հին մզկիթը Յերեվանում.—*յուղ.* $0,31 \times 0,21$

26. Զանգու գետը.—*յուղ.* $0,19 \times 0,21$

27. Զանգվի գետափը.—*յուղ.* $0,18 \times 0,25$

28. Մաղիկներ.—*յուղ.* $0,44 \times 0,27$

1923 p.

29. Եսյուդ.—*յուղ.* $0,22 \times 0,33$

30. Առուներ Զանգվի հովտում.—*յուղ.* $0,22 \times 0,14$

31. Արարատ.—*յուղ.* $0,23 \times 0,56$. **Հ. Կ. Պ. Թ.**

32. Ծաղիկներ.—*յուղ.* $0,45 \times 0,30$

1924 p.

33. Ալլանվերդյան փողոցը Յերեվանում.—*յուղ.* $0,45 \times 0,58$

34. Արարատն արեվածադին.—*յուղ.* $0,26 \times 0,63$

35. Եսյուդ.—*յուղ.* $0,22 \times 0,33$

36. *Nature morte*.—*յուղ.* $0,28 \times 0,38$

37. Եսյուդ.—*յուղ.* $0,17 \times 0,27$

38. Պեյզաժ.—*յուղ.* $0,18 \times 0,25$

39. Տնակ.—*յուղ.* $0,22 \times 0,27$

40. Վարդեր.—*յուղ.* $0,28 \times 0,20$

41. Եսյուդ.—*յուղ.* $0,19 \times 0,13$.

42. *Nature morte*.—*յուղ.* $0,35 \times 0,50$

43. Ծաղկաժ դեղձենին.—*յուղ.* $0,35 \times 0,43$. **Հ. Կ. Պ. Թ.**

44. Արագած.—*յուղ.* $0,26 \times 0,31$.

45. Սալորենի.—*յուղ.* $0,855 \times 0,245$

1925 p.

46. Աղմաղանի լեռնաշղթան Ծիծեռնակաբերդից.—*յուղ.* $0,30 \times 0,39$

47. Մեր բակը.—*յուղ.* $0,43 \times 0,35$

48. Զանգվի ձորը.—*յուղ.* $0,18 \times 0,26$

49. Այգի.—*յուղ.* $0,35 \times 0,24$

50. Յերեվանի այգիները.—*յուղ.* $0,30 \times 0,39$

51. Յերեվանի այգիները.—*յուղ.* $0,48 \times 0,33$

52. Կոնդի գերեզմանոցը.—*յուղ.* $0,28 \times 0,45$

53. Կոնդի մեծ առուն.—*յուղ.* $0,45 \times 0,33$

54. Յերեվանի Տեսարան.—*յուղ.* $0,32 \times 0,42$

55. Զանգուն Զորագյուղից.—*յուղ.* $0,22 \times 0,33$

56. Անան Տեսարան.—*յուզ.* $0,30 \times 0,38$
 57. Կոնդի գերեզմանոցը.—*յուզ.* $0,22 \times 0,28$
 58. Դեղձեր.—*յուզ.* $0,47 \times 0,67$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 59. Արարասը.—*յուզ.* $0,41 \times 0,70$
 60. Ռ. Դրամբյանի պորտրեն.—*ջր.* $0,33 \times 0,30$. *սեփ. Ռ. Դրամբյանի*
 61. Լոպացոյներ.—*պատ.* $0,17 \times 0,26$.

Ի 9 2 6 p.

62. Արարասն աշնանը.—*յուզ.* $0,30 \times 0,43$
 63. Պեյզաժ.—*յուզ.* $0,28 \times 0,39$
 64. Արաբկիր տանու հանապարհը.—*յուզ.* $0,21 \times 0,29$
 65. Յերեվան. Կոնդ.—*յուզ.* $0,24 \times 0,29$
 66. Առունը Յերեվանում.—*յուզ.* $0,20 \times 0,37$
 67. Առուն.—*յուզ.* $0,20 \times 0,30$
 68. Արարաս.—*յուզ.* $0,22 \times 0,30$
 69. *Nature morte.*—*յուզ.* $0,24 \times 0,31$
 70. Ջմեռ.—*յուզ.* $0,31 \times 0,19$
 71. Զանգվի աջ ափս.—*յուզ.* $0,20 \times 0,38$
 72. Բակը.—*յուզ.* $0,26 \times 0,31$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 73. Արարաս լեռը.—*յուզ.* $0,13 \times 0,34$. *սեփ. պրոֆ. Ա. Մեղիք-Աղամյանի*
 74. Մրգեր.—*պատ.* $0,17 \times 0,28$. *սեփ. պրոֆ. Ա. Մեղիք-Աղամյանի*
 75. Կանացի պորտրեն.—*ջր.* $0,25 \times 0,34$
 76. Կանացի պորտրեն.—*ջր.* $0,24 \times 0,34$
 77. Աշխատանք.—*պատ.* $0,37 \times 0,46$
 78. Մադիկներ.—*յուզ.* $0,66 \times 0,42$. *սեփ. Արզնի սանատորիայի*
 79. Կանացի պորտրեն.—*պատ.* $0,46 \times 0,38$

1927 p.

80. Առուճ.—յուղ. $0,35 \times 0,43$
 81. Նորի հին կամուրջը.—յուղ. $0,30 \times 0,36$
 82. Հին Յերեվան.—յուղ. $0,26 \times 0,39$
 83. Հին մզկիթ.—յուղ. $0,25 \times 0,31$
 84. Նսյուղ.—յուղ. $0,12 \times 0,36$
 85. Պեյզաժ.—յուղ. $0,23 \times 0,31$
 86. Պեյզաժ.—յուղ. $0,24 \times 0,30$
 87. Ծաղկաժ դեղձենի—յուղ. $0,23 \times 0,22$
 88. Զանգվի ձորն Արգնի կուրորսի մոտ.—յուղ. $0,27 \times 0,39$
 89. Արագածը Յերեվանից.—յուղ. $0,30 \times 0,36$
 90. Գեղարդի վանքը.—յուղ. $0,39 \times 0,26$. Հ. Կ. Գ. Թ.
 91. Բանաստեղծ Ավ. Խանադյանի պորսե՛ն.—Ջր. $0,42 \times 0,31$
 Պեռ. գրական թանգարան
 92. Արարատ լեռն անձեղից հեռ.—յուղ. $0,31 \times 0,59$. Յերեվանի
 Կոմունալ թանգարան
 93. Թամարի պորսե՛ն.—պատ. $0,45 \times 0,37$

1928 p.

94. Ծաղկաձոր.—յուղ. $0,26 \times 0,31$
 95. Մեք պատեգամբը.—յուղ. $0,22 \times 0,40$
 96. Զորագյուղը.—յուղ. $0,17 \times 0,26$
 97. Նսյուղ.—յուղ. $0,22 \times 0,23$
 98. Պեյզաժ.—յուղ. $0,26 \times 0,39$
 99. Կապույտ աղբյուրն Արագածում.—յուղ. $0,24 \times 0,42$
 100. Խոսի դեղ.—յուղ. $0,39 \times 0,33$
 101. Թուրք կանանց ակումբը Յերեվանում.—յուղ. $0,24 \times 0,34$
 102. Բարհանք.—յուղ. $0,39 \times 0,42$
 103. Մի բակ Զորագյուղում.—յուղ. $0,26 \times 0,39$
 104. Ընթերցող տղաներ.—յուղ. $0,20 \times 0,38$

105. Եսյուդ.—*յուդ.* $0,24 \times 0,13$
 106. Արագածի հովիտը.—*յուդ.* $0,23 \times 0,35$
 107. *Nature morte.*—*յուդ.* $0,26 \times 0,39$
 108. Ավան գյուղը.—*յուդ.* $0,24 \times 0,42$
 109. Առուներ Յերեվանի այգիներում.—*յուդ.* $0,25 \times 0,43$
 110. Յուրեմի հունձը.—*յուդ.* $0,22 \times 0,36$
 111. Մզկիթ.—*յուդ.* $0,30 \times 0,39$
 112. Վաշիստները Կապույս արքայուրի մոտ.—*յուդ.* $0,36 \times 0,46$ 5
Հողժողովման
 113. Արագած.—*յուդ.* $0,24 \times 0,40$
 114. Ավան գյուղը—*յուդ.* $0,43 \times 0,55$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 115. Դեղառն Ավանի մոտ.—*յուդ.* $0,36 \times 0,49$ 5. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 116. Ավան գյուղը.—*յուդ.* $0,43 \times 0,58$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 117. Յերեվանի ժող. տան. շինարարությունը.—*յուդ.* $0,70 \times 0,70$
Հ. Կ. Պ. Թ.
 118. Արեվածաղիկ.—*յուդ.* $0,41 \times 0,32$

1929թ.

119. Ծաղկածոռն իրիկնապահին.—*յուդ.* $0,43 \times 0,57$
 120. Փերակները Ծաղկածոռում.—*յուդ.* $0,48 \times 0,61$
 121. Մաքրավանքը.—*յուդ.* $0,32 \times 0,49$
 122. Մրգեր.—*յուդ.* $0,36 \times 0,49$
 123. Ծաղկածոռի անտառը.—*յուդ.* $0,18 \times 0,23$
 124. Նորակառույց շենքը Յերեվանում.—*յուդ.* $0,11 \times 0,16$
 125. Ծաղկածոռ.—*յուդ.* $0,29 \times 0,49$
 126. Մզկիթ.—*յուդ.* $0,12 \times 0,35$
 127. Ծաղկածոռի շրջակայքում.—*յուդ.* $0,29 \times 0,49$
 128. Ուռեցի.—*յուդ.* $0,27 \times 0,18$
 129. Մամանի բլուրները.—*յուդ.* $0,26 \times 0,30$
 130. Ծաղկածոռի Կեշառեսի վանքը.—*յուդ.* $0,53 \times 0,43$

131. Այգի.—*յուղ.* $0,28 \times 0,48$
 132. Կողով գործելը.—*յուղ.* $0,39 \times 0,61$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 133. Ռնդամալ գյուղի երչակայք.—*յուղ.* $0,49 \times 0,63$. *Պետրաս*
 134. Ծաղկաձորի հանգսյան տունը.—*յուղ.* $0,43 \times 0,61$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 135. Հովիվը.—*յուղ.* $0,32 \times 0,49$. *Լենինականի Պետ. Թանգարան*
 136. Ռնդամալի դաշերը.—*յուղ.* $0,43 \times 0,53$

1930թ.

137. Ժող. տան հողային աշխատանքները.—*յուղ.* $0,38 \times 0,48$
 138. Արարատ լեռը.—*յուղ.* $0,27 \times 0,42$
 139. Արարատ.—*յուղ.* $0,24 \times 0,35$
 140. Հուլիսյան արեվոս եր.—*յուղ.* $0,26 \times 0,35$
 141. Գարուն.—*յուղ.* $0,23 \times 0,29$
 142. Նսյուղ.—*յուղ.* $0,18 \times 0,26$
 143. Արարատ լեռը Յերեվանի այգիներից.—*յուղ.* $0,25 \times 0,35$
 144. Ժողտան հողային աշխատանքները.—*յուղ.* $0,53 \times 0,63$
 145. Ժողտան հողային աշխատանքները.—*յուղ.* $0,38 \times 0,46$
 146. Ժողտան բերանբերը.—*յուղ.* $0,59 \times 0,72$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 147. Ժողտան քար չարդող մեքենան.—*յուղ.* $0,47 \times 0,38$. *Հ. Կ. Պ. Թ.*
 148. Յերեվանի այգիները.—*յուղ.* $0,23 \times 0,40$.
 149. Ռադիո լսողներ.—*չբ.* $0,31 \times 0,45$.

1931թ.

150. Պրոպագանդիսը.—*պատ.* $0,31 \times 0,47$
 151. Դարբիններ.—*յուղ.* $0,40 \times 0,42$
 152. Պեյզաժ.—*յուղ.* $0,24 \times 0,46$
 153. Արարատ լեռը.—*յուղ.* $0,26 \times 0,35$
 154. Դյուղացու բակ.—*յուղ.* $0,23 \times 0,31$
 155. Արգնի.—*յուղ.* $0,22 \times 0,27$
 156. Աշխատանք քարհանում.—*յուղ.* $0,47 \times 0,47$

1932 p.

157. Զանգուն Արզնու շրջակայում.—*յուղ.* $0,40 \times 0,53$
 158. Արզնու սանասորիան.—*յուղ.* $0,34 \times 0,49$
 159. Ժողտան շինարարությունը.—*յուղ.* $0,24 \times 0,35$
 160. Նսյուղ.—*յուղ.* $0,10 \times 0,13$
 161. Արզնու հովիտը.—*յուղ.* $0,39 \times 0,49$. սեփ. պրոֆ. Ա. Մելիք
 Աղամյանի:

1933 p.

162. Մի տուն Յերեվանում.—*յուղ.* $0,40 \times 0,79$.
 163. Արզնու № 15 աղբյուրը.—*յուղ.* $0,52 \times 0,74$.
 164. Արզնու բազալ կտրուկները.—*յուղ.* $0,54 \times 0,70$.
 165. Կարմիր հեծելագործի գրուր Սեվանի ափին.—*յուղ.* $0,70 \times 0,90$
 Հեղափոխության թանգարան:
 166. Կարմիր հեծելագործներ Սեվանի ափին.—*ջր.* $0,21 \times 0,30$. Հ.
 Կ. Պ. Թ.

1934 p.

167. Ալխասանի բահանում.—*յուղ.* $0,44 \times 0,70$.
 168. Մեր բակը.—*յուղ.* $0,35 \times 0,48$.
 169. Զանգուն Արզնու մոտ.—*յուղ.* $0,24 \times 0,36$.

1935 p.

170. Դաւենակ հեծելագործի փախուսքը Կարմիր Բանակի ննաման
 սակ.—*յուղ.* $0,48 \times 0,60$.
 171. Հրամանատարը վողջունում է Կ. Բանակայիններին.—*յուղ.*
 $0,28 \times 0,39$.
 172. Արեւային ուր Արզնիում.—*յուղ.* $0,33 \times 0,40$.
 173. Արզնու սանասորիան.—*յուղ.* $0,24 \times 0,36$.
 174. Դեղձեր.—*յուղ.* $0,38 \times 0,40$.

175. Զանգուն արգնուց.—*յուզ.* $0,26 \times 0,38$.

176. Դաւենակ հեծյալների փախուսը Կարմիր Բանակի նմեման
սակ.—*յուզ.* 105×148 .

ԱՆՀԱՅՏ ԹՎԵՐԻ ԴՈՐԾԵՐ

177. Տղաներ.—*պատ.* $0,72 \times 0,43$.

178—186. Նկարներ ազգագրական հագուստների.—*չր.*

II. ՆԿԱՐՆԵՐ, ՅԵՎ ԳՐԲԻ ԳՐԱՖԻԿԱ

(մասիս, գունավոր—մասիս, սանգին, սոււ).

1905 p.

187—188. Գրքի իլյուստրացիաներ.

1916 p.

189. Հ. Խ. Ս. Հ-ի ժող. գրող Ալ. Շիրվանզադեյի պորտրեն.—*պատ.*
 $0,43 \times 0,31$.

190. Մ. Շիրվանզադեյի պորտրեն.—*սանգ.*

1918 p.

191. Աղջկա պորտրեն.—*մատ.* $0,20 \times 0,14$. Հ. Կ. Պ. Թ.

1920 p.

192. Պորտրեն.—*սանգ.* $0,23 \times 0,16$.

193. Նկարնի կնոջ պորտրեն.—*սանգ.* $0,21 \times 0,16$.

1926 p.

194. Ետյուղ.—*մատ.* $0,20 \times 0,15$.

1927 p.

195. Հին մզկիթ.—*տուշ*. 0,19 $\times$ 0,15.

1928 p.

196. Եսյուդ.—*մատ*. 0,24 $\times$ 0,14.

197. Տղայի պորտե.—*մատ*. 0,21 $\times$ 0,15.

1929 p

198—199. Մաշխանկարներ.

200—206. Գունավոր մաշխանկարներ.

1931 p.

207—210. Տեսարաններ Արզնուց.—*մատ*.

1932 p.

211. Տղամարդու պորտե.—*մատ*. 0,29 $\times$ 0,27.

212. Զմեռ.—*մատ*. 0,47 $\times$ 0,57.

213—215. Մաշխանկարներ.

1933 p.

216. Կարմիր հեծեկազորը.—(եակիզ) ջր-*մատ*. 0,45 $\times$ 0,58.

217. Աւիսանիլ փահանում.—*մատ*. 0,36 $\times$ 0,52.

218. Աւիսանիլ փահանում.—*մատ*. 0,36 $\times$ 0,49.

219. Միսինգ (եակիզ).—*մատ*. 0,46 $\times$ 0,60.

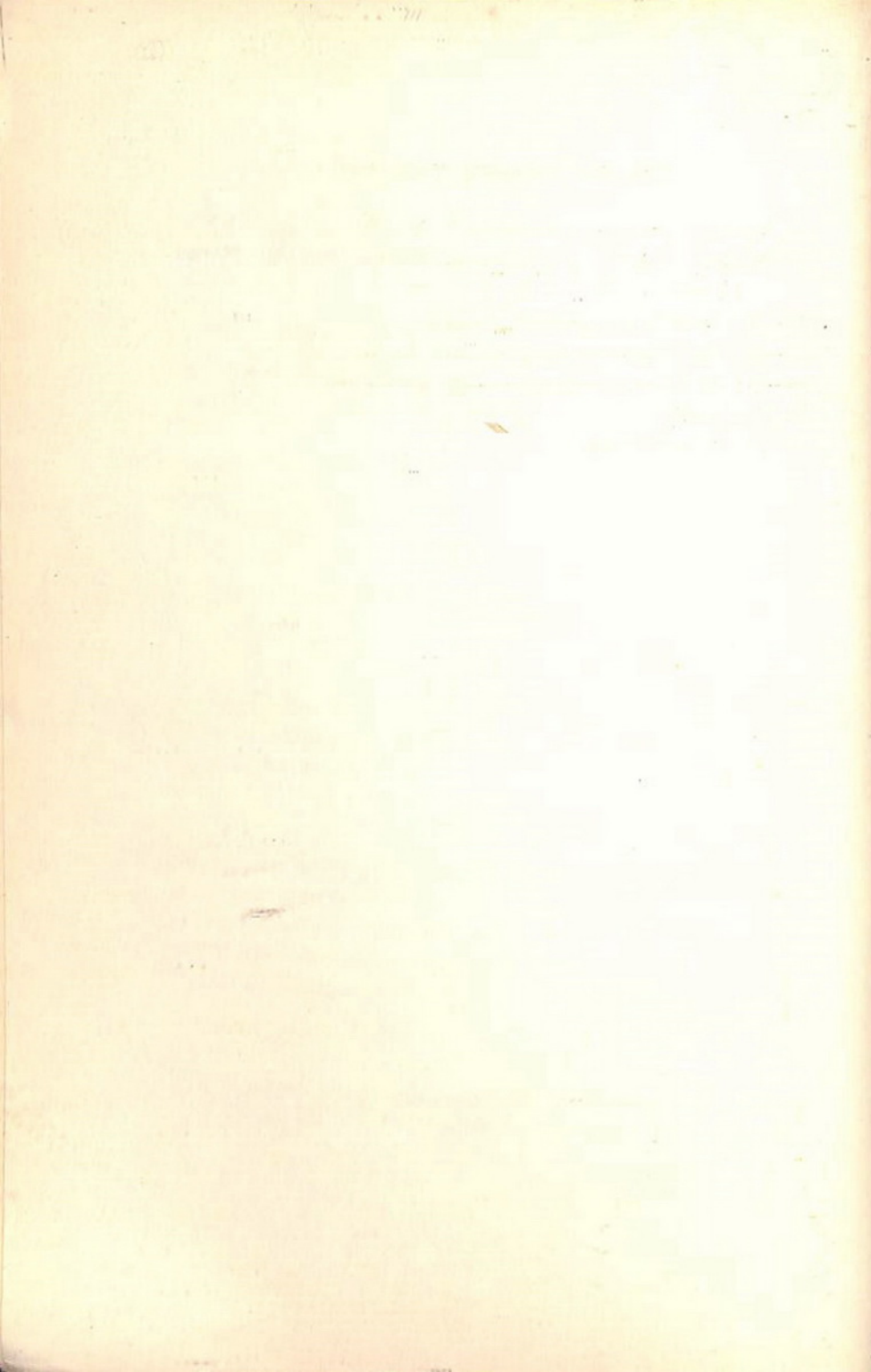
220. Եսյուդ.—*մատ*. 0,33 $\times$ 0,22.

1934 p.

221. Մանկ. Գրոդ Խնկո-Ապր պարտեմ.—*գուն-մատիտ*. Հայաստանի
Պետ. գրական թանգարան:

ԱՆՀԱՅՏ ԹՎԱԿԱՆԵՐԻ ԴՈՐԾԵՐ

222. Կանացի պորսե.—*դուն-մատ*. $0,26 \times 0,20$.
223. Դաճակ նեծյալների փախուսք Կարմիր Բանակի ճնշման
 սակ.—*մատ*. $0,44 \times 0,50$.
- 224—228. Դրֆի Խյուսրացիաներ.—*տուշ*.
- 229—234. Դրֆի Խյուսրացիաներ.—*տուշ*.
- 235—241. Դրֆի Խյուսրացիաներ.— *ջր. դուն-մատ*.
242. Մաշխանկար.
- 243—249. Դրֆի Դրաճիկա.—*տուշ*.

Союз Советских Художников Армении, организовав посмертную выставку творчества заслуженного деятеля искусств Арм. ССР—Вртанеса Ахикяна, имеет целью ознакомить широкую советскую общественность со всей, по возможности, продукцией одного из мастеров советского армянского изобразительного искусства.

Художник В. Ахикян принадлежал к тому старшему поколению мастеров изобразительного искусства, творчество которых развивалось в двух различных и противоположных условиях общественных формаций. Первый период развития дарования художника В. Ахикяна протекал в гнетущей общественной атмосфере, мертвящей, задерживающей подъем всякого таланта.

Султанский и царский деспотизм—вот два свирепых режима, в гнетущей и разрушающей атмосфере которых молодой Ахикян должен был пробить себе путь трудолюбием и упорством.

Второй период—это период Пролетарской Революции, которая дает В. Ахикяну уже широкие возможности свободного и зрелого развития его творчества и создает прекрасные условия для работы. Начиная с 1921 года целых 16 лет, до 1936 г. перестраивая, в основном, свое творчество, отдаваясь делу социалистического строительства, он работал энергично и дал ряд ценных произведений, которые уже занимают соответствующее почетное место в истории нашего советского изобразительного искусства.

Вртанес Ахикян родился в Ване в 1872 году, где и получил первоначальное и среднее образование. Восемнадцать лет ему удастся попасть в Константинополь и поступить там в школу живописи. Тяжелые материальные условия заставляют его через некоторое время вернуться в Ван и заняться

педагогической деятельностью до 1895 года, после чего он переезжает на Кавказ и затем в Петербург. Здесь он год учился в средней художественной школе, после чего поступил в Академию Художеств, где и учился около десяти лет. Его учителями были известные русские баталисты П. Ковалевский, Рубо и Самокиш; учился он также у знаменитого И. Репина. В период ученья в Академии В. Ахикян несколько раз был премирован на конкурсах. В 1912 году В. Ахикян возвращается в Ван и до 1915 года занимается педагогической деятельностью. С 1915 года, находясь снова в Тифлисе, в течении шести лет, параллельно с художественной работой, состоял преподавателем в школах.

С первых же дней пролетарской революции В. Ахикян, в числе других, художников отдает свои силы грандиозному делу социалистического строительства. В 1921 году В. Ахикян переезжает в Ереван и с новым воодушевлением продолжает свою творческую художественную деятельность.

* * *

С самостоятельными творческими работами Вртанес Ахикян появляется начиная с 1902 года, участвуя в ряде выставок, как то: в Петербурге, Москве, Киеве, Тбилиси, Ереване, Ленинакане и по линии ВОКС'а (Лондон и пр.).

Большинство экспонатов настоящей выставки принадлежит к советскому периоду творчества художника. Творчество этого периода, в основном, можно разделить на три этапа: первый с 1921 по 1926 г., второй с 1926 по 1930 г. и третий с 1930 по 1936 г. Это деление вытекает из существа художественно-творческого развития художника.

Картины первого периода, почти без исключения—небольшие, теплых тонов этюды ереванских предместий. От них веет уютом, спокойствием, убаюкивающей гармонией красок очаровательной природы. В. Ахикян любил интимные уголки реки Занги, ее дикие изгибы, серебристые волны в которых отражается вечернее небо, прощальные лучи заходящего солнца на вершинах деревьев и на зданиях прибрежных мельниц. Из лона природы он выхватывает компактные жи-

вописные группы и переносит их в рамки маленьких этюдов. Его этюдные композиции являются цельными, компактными и законченными работами. В. Ахикян по-левитановски нежно любит природу. Этим и объясняется то, что его этюды проникнуты лирическими настроениями. В своих этюдах Ахикян подходит к природе правдиво, по-детски просто и прямодушно. В этой его искренности и верности природе есть своеобразная прелесть.

Новые формальные искания в области изобразительного искусства не волновали его; никаких внутренних смятений, никаких неладов с самим собой. Для него, словно, все было ясно. Вот причина, почему его этюды не кричат о себе, не „рисуются“ перед публикой подкрашенным лицом, а привлекают симпатию своей непосредственностью, искренностью и нежной гармонией. В области пейзажа художник В. Ахикян не дал больших композиционных работ и до конца своей деятельности, он остался мастером малых форм, мастером этюдного искусства.

В начале второго этапа своего творчества Ахикян постепенно удаляется от прежнего интимного пейзажа, имевшего в определенной степени левитановский характер и приближается к импрессионистическому пейзажу. Его лирические пейзажи, полные тихой поэтической грусти, постепенно делаются жизнерадостными, бодрыми, краски становятся яснее и солнечный свет, усиливаясь, наполняет картину. Начиная со второго этапа, художник В. Ахикян постепенно переносит акцент с цвета на свет. Более насыщенные солнечным светом этюды этого периода имеют отчасти декоративные элементы.

Таким образом, начиная со второго этапа, этюды художника Ахикяна идут преимущественно по пути импрессионизма. Однако считать худ. Ахикяна полностью импрессионистом — мы не можем. Его творческие работы своими различными формами иногда подвергались воздействию различных направлений. Насколько пейзажные этюды художника Ахикяна близки к импрессионизму, настолько его натюрморты и портреты удаляются от импрессионизма и скорее

приближаются к натурализму и отчасти реализму. В области натюрмортной и портретной живописи худ. Ахикяна лишь весьма незаметно отклоняется от цветной концепции первого периода. Хотя колорит натюр морта и портретов постепенно делается светлее, но важно то, что основной задачей остается цвет, а не свет. Натюр морты художника Ахикяна (фрукты, цветы и пр.), не смотря на наличие определенных иллюзорно-натуралистических элементов, привлекают своей красочностью и свежестью.

В своих акварельных портретах художнику Ахикяну всегда удавалось дать внешнее физическое сходство, но он не стремился к глубокому психологическому анализу лица.

Третий этап творческой деятельности художника В. Ахикяна характерен и ценен тем, что художник делает уже основной поворот к тематике социалистического строительства и в его работах элементы реалистического искусства постепенно делают господствующими.

Таким образом, художник от деревенских и пригородных пейзажей старого Еревана, переходит к строительному пейзажу и к батальным композициям из жизни Красной армии.

Имеющиеся на выставке картины по строительству Нардома, Арзни и другие являются работами, выполненными в этих жанрах, в колористических традициях второго периода.

Лучшими работами художника Ахикяна следует считать композиционные картины из жизни Красной Армии—т. напр. „Наступление Красной кавалерии“. В этой картине худ. Ахикяну удалось мастерски передать отважное боевое наступление Красной кавалерии. Нужно считать интересным творческим явлением, подлежащим изучению, то что художник, писавший в прошлом тишину и покой, перерождается и дает картины насыщенные большим размахом. Безусловно это является результатом серьезного и окончательного творческого поворота художника В. Ахикяна.

В изображении скачущих коней художник В. Ахикян показывает навыки и мастерство пройденной школы. Очень

хорошо исполнены эскизы к той же картине — и акварельный и карандашный

Картины, в двух вариантах, „Митинг в селе Дтмашен“ — изображают беседу секретаря партийки с крестьянами о классовой сущности Красной Армии; их также нужно считать одними из лучших эскизов последнего периода его деятельности. Художник Ахикян в простых формах изображает сближение Красной Армии с трудящимися только что взятой деревни.

В области батальной живописи серьезные и с большим размахом исполненные, в последний период его деятельности, работы худ. Ахикяна — были залогом того, что он мог бы обогатить нашу тематическую живопись по качеству и содержанию, если бы смерть не прервала начатой работы.

Художник В. Ахикян является одним из первых армянских мастеров графического искусства декабрярского периода. Его графика отличается своей линейной ясностью, цельностью композиции и мастерством исполнения.

Художник В. Ахикян работал также в области оформления книг. Правда, в первый период, до Революции, заметно влияние господствующего в то время модернистического стиля, однако, впоследствии В. Ахикян постепенно освобождается от этого влияния. Его работы печатались в нашей прессе („Айастан Ашхатаворуи“, „Октемберик“ и др.).

Ряд работ художника В. Ахикяна, как живописных, так и графических находятся в Гос. Музее Изобразительных искусств Арм. ССР, а так же в музеях Революции, Коммунальном и в Ленинаканском.

* * *

Организованная Союзом Советских Художников Арм. ССР выставка дает полную картину творчества заслуженного деятеля искусств Вртанеса Ахикяна за последние 16 лет, делая пути постепенного развития его искусства все более и более ясными: от спокойного замкнутого пейзажа — к тематике социалистического строительства: от тихих, мечтатель-

ных, лирических настроений—к попыткам содержательного, идейного творчества, к попыткам охвата советской тематики.

Заслуженный деятель искусств Вртанес Ахикян был одним из преданных своему искусству работников, делающих свое дело скромно и без шума.

Остается теперь, чтобы наши художники и, в особенности, молодые творческие кадры, изучали работы В. Ахикяна и использовали лучшие элементы его творчества для новых достижений нашего советского изобразительного искусства, переживающего ныне небывалый творческий подъем.

ГАБРИЭЛ ГЮРДЖЯН

АРА САРКСЯН

КАТАЛОГ

ПРИНЯТЫЕ СОКРАЩЕНИЯ

М.—масло.

Акв.—акварель.

Паст.—пастель.

Кар.—карандаш.

Уг.—уголь.

Цв. кар.—цветной карандаш.

Санг.—Сангина.

Рис.—рисунок.

ГМИИА—Гос. музей изобразительных искусств Армении.

Цифры против наименований экспонатов обозначают их размеры в метрах (высота на ширину).

І. ЖИВОПИСЬ.

(Масло, акварель, пастель)

1913 г.

1. *Пейзаж*—М. 0,15 × 0,21.
2. *Этюд*—М. 0,36 × 0,46 — Соб. С. Лисицьяна.

1915 г.

3. *Портрет мальчика*—М. 0,29 × 0,21.

1916 г.

4. *Nature morte*—Паст. 0,19 × 0,29.

1917 г.

5. *Вагаршанатская средняя школа* (бывшая семинария)—М. 0,18 × 0,27.
6. *Спящий мальчик*—М. 0,18 × 0,27.
7. *Пейзаж*—М. 0,11 × 0,28.
8. *Арагат*—М. 0,11 × 0,27.

1918 г.

9. *Арагац*—М. 0,22 × 0,30.
10. *Портрет мальчика*—М. 0,12 × 0,13.
11. *Розы*—М. 0,10 × 0,12.
12. *Собор Рипсиме в Вагаршанате*—М. 0,20 × 0,26.
13. *Ночь*—М. 0,18 × 0,10.

1919 г.

14. *Этюд*—М. 0,11 × 0,18.

1920 г.

15. *Nature morte*—М. 0,33 × 0,41.
16. *Nature morte*—М. 0,19 × 0,28 — Ленинкаканский
Гос. Музей.
17. *Вагаршапатская средняя школа* (бывшая семинария)—М. 0,69 × 0,91.

1921 г.

18. *Художник Е. Татевосян на берегу р. Занги* —
М. 0,20 × 0,25.
19. *Перед дождем*—М. 0,21 × 0,26.
20. *Мельница и канава*—М. 0,22 × 0,29.
21. *Река Занга у пивоваренного завода*—М. 0,30 ×
0,22—Ереванский Коммунальный Музей.
22. *Мост на реке Гедар*—М. 0,24 × 0,33—Ереван-
ский Коммунальный Музей.
23. *Мельница*—М. 0,28 × 0,43—Ленинакаский Гос.
Музей.
24. *Река Занга*—М. 0,28 × 0,20—Ереванский Ком-
мунальный Музей.

1922 г.

25. *Ереван. — Старая мечеть*—М. 0,31 × 0,21.
26. *Река Занга*—М. 0,19 × 0,21.
27. *Берег реки Занги*—М. 0,18 × 0,25.
28. *Цветы*—М. 0,44 × 0,27.

1923 г.

29. *Этюд*—М. 0,22 × 0,33
30. *Осень в долине р. Занги*—М. 0,22 × 14.
31. *Арагат*—М. 0,56 × 0,23—ГМИИА.
32. *Цветы*—М. 0,45 × 0,30.

1924 г.

33. *Ереван. Улица Аллавердяна*—М. 0,45 × 0,58.
34. *Арагат при восходе солнца*—М. 0,26 × 0,63.
35. *Этюд*—М. 0,22 × 0,33.
36. *Nature morte*—М. 0,28 × 0,38.
37. *Этюд*—М. 0,17 × 0,27.
38. *Пейзаж*—М. 0,18 × 0,25.
39. *Домик*—М. 0,22 × 0,27.
40. *Розы*—М. 0,28 × 0,20.
41. *Этюд*—М. 0,19 × 0,13.
42. *Nature morte*—М. 0,33 × 0,50.
43. *Персиковое дерево в цвету*—М. 0,35 × 0,43—ГМИИА.
44. *Вид на Арагац*—М. 0,26 × 0,31.
45. *Сливовое дерево*—М. 0,86 × 0,24.

1925 г.

46. *Вид на Азмаганские горы из Цицернакаберда* — М. 0,30 × 0,39.
47. *Наш дворик*—М. 0,43 × 0,35.
48. *Долина реки Занги*—М. 0,18 × 0,26.
49. *Садик*—М. 0,35 × 0,24.
50. *Ереванские сады*—М. 0,30 × 0,39.
51. *Ереванские сады*—М. 0,48 × 0,33.

52. *Кладбище на Конде. Ереван*—М. 0,28 × 0,45.
53. *Канава на Конде. Ереван*—М. 0,46 × 0,33.
54. *Вид Еревана*—М. 0,32 × 0,42.
55. *Вид на р. Зангу из села Дзорагюх*—М. 0,22 × 0,33.
56. *Осень*—М. 0,30 × 0,38.
57. *Кладбище на Конде. Ереван*—М. 0,22 × 0,28.
58. *Персики*—М. 0,47 × 0,67—ГМИИА.
59. *Арабат*—М. 0,41 × 0,70.
60. *Портрет Р. Г. Дрампяна*—Акв. 0,33 × 0,30—Соб. Р. Г. Дрампяна.
61. *Купающиеся*—Паст. 0,17 × 0,26.

1 9 2 6 г.

62. *Арабат осенью*—М. 0,30 × 0,43,
63. *Пейзаж*—М. 0,23 × 0,39.
64. *Дорога в поселок Арабкир*—М. 0,21 × 0,29.
65. *Ереван. Конд*—М. 0,24 × 0,29.
66. *Осень в Ереване*—М. 0,20 × 0,27.
67. *Осенний этюд*—М. 0,20 × 0,30.
68. *Арабатская долина*—М. 0,22 × 0,30.
69. *Nature morte*—М. 0,24 × 0,31.
70. *Зима*—М. 0,31 × 0,19.
71. *Река Занга и ее правый берег*—М. 0,20 × 0,28.
72. *Дворик*—0,26 × 0,31—ГМИИА.
73. *Арабатская долина*—М. 0,13 × 0,34 — Соб. проф. А. А. Мелик-Адамяна. Ереван.
74. *Фрукты*—Паст. 0,17 × 0,28—Соб. проф. А. А. Мелик-Адамяна. Ереван.
75. *Женский портрет*—Акв. 0,25 × 0,34.

76. *Женский портрет*—Акв. $0,24 \times 0,34$.
77. *За работой*—Паст. $0,37 \times 0,46$.
78. *Цветы*—М. $0,66 \times 0,42$ —Соб. санатория в Арзни.
79. *Женский портрет*—Паст. $0,46 \times 0,38$.

1927 г.

80. *Осень*—М. $0,35 \times 0,43$.
81. *Старый мост в Норке*—М. $0,30 \times 0,36$.
82. *Старый Ереван*—М. $0,26 \times 0,39$.
83. *Старая мечеть*—М. $0,25 \times 0,31$.
84. *Этюд*—М. $0,12 \times 0,36$.
85. *Пейзаж*—М. $0,23 \times 0,31$.
86. *Пейзаж*—М. $0,24 \times 0,30$.
87. *Персиковое дерево в цвету*—М. $0,20 \times 0,22$.
88. *Ущелье р. Занги у курорта Арзни*—М. $0,27 \times 0,39$.
89. *Вид на Арагац из Еревана*—М. $0,30 \times 0,36$.
90. *Гегардский монастырь*—М. $0,39 \times 0,26$ —ГМИИА.
91. *Портрет писателя Ав. Исаакяна*—Акв. $0,42 \times 0,31$ —Гос. Литературный музей.
92. *Арагатская долина после дождя*—М. $0,31 \times 0,59$ —Ереванский Коммунальный музей.
93. *Портрет девочки*—Паст. $0,45 \times 0,37$.

1928 г.

94. *Цахкадзор*—М. $0,26 \times 0,31$.
95. *Наш балкон*—М. $0,22 \times 0,40$.
96. *Дзорагюх*—М. $0,17 \times 0,26$.
97. *Этюд*—М. $0,22 \times 0,33$.

98. *Пейзаж*—М. 0,26 × 0,39.
99. *Арагац. „Синий родник“*—М. 0,24 × 0,42.
100. *Сток сена*—М. 0,39 × 0,43.
101. *Здание клуба тюркской женщины. Ереван*—М. 0,24 × 0,34.
102. *Каменный карьер*—М. 0,32 × 0,42.
103. *Дворик в Дзорагюхе*—М. 0,26 × 0,39.
104. *Читающие мальчики*—М. 0,30 × 0,38.
105. *Этюд*—М. 0,24 × 0,13.
106. *Долина Арагаца*—М. 0,23 × 0,35.
107. *Nature morte*—М. 0,26 × 0,39.
108. *Село Аван*—М. 0,24 × 0,42.
109. *Осень в садах Еревана*—М. 0,25 × 0,43.
110. *Сбор пшеницы*—М. 0,22 × 0,36.
111. *Мечеть*—М. 0,30 × 0,39.
112. *Стадо овец у „Синего родника“*—М. 0,36 × 0,47
Соб. НКЗема Арм. ССР.
113. *Арагац*—М. 0,24 × 0,40.
114. *Село Аван*—М. 0,43 × 0,55—ГМИИА.
115. *Река Гедар возле сел. Аван*—М. 0,37 × 0,49—
ГМИИА.
116. *Селение Аван*—М. 0,43 × 0,58—ГМИИА.
117. *Ереван. Строительство Чардома*—М. 0,70 × 0,70
ГМИИА.
118. *Подсолнухи*—М. 0,41 × 0,32.

1 9 2 9 г.

119. *Цахкадзор. Сумерки*—М. 0,43 × 0,57.
120. *Ульи в Цахкадзоре*—М. 0,48 × 0,61.

121. *Макраванк (Монастырь в сел. Рндамал)* — М. 0,32 × 0,49.
122. *Nature morte*—М. 0,36 × 0,49.
123. *Цахкадзорский лес*—М. 0,18 × 0,23.
124. *Новое здание. Ереван*—М. 0,11 × 0,16.
125. *Въезд в Цахкадзор*—М. 0,29 × 0,40,
126. *Мечеть*—М. 0,12 × 0,35.
127. *В окрестностях Цахкадзора*—М. 0,29 × 0,40.
128. *И в а*—М. 0,27 × 0,18.
129. *Холмы Мамана*—М. 0,26 × 0,30.
130. *Кечарский монастырь в Цахкадзоре*—М. 0,53 × 0,43.
131. *Покинутый сад*—М. 0,28 × 0,48.
132. *Плетение корзины*—М. 0,39 × 0,61—ГМИИА.
133. *Мельница села Рндамал*—М. 0,49 × 0,63—Соб. Гос. Издата.
134. *Дом отдыха в Цахкадзоре*—М. 0,46 × 0,61 — ГМИИА.
135. *Пастух*—М. 0,32 × 0,49—Ленинаканский Гос. Музей.
136. *Поля села Рндамала*—М. 0,43 × 0,57.

1 9 3 0 г.

137. *Земляные работы строительства Нардома*—М. 0,38 × 0,47.
138. *Арарат*—М. 0,27 × 0,42.
139. *Арарат*—М. 0,24 × 0,35.
140. *Июльский солнечный день*—М. 0,26 × 0,35.
141. *Весна*—М. 0,23 × 0,29.
142. *Этюд*—М. 0,18 × 0,26.

143. Вид на Арарат из Ереванских садов—М. $0,25 \times 0,35$.
144. Земляные работы строительства Нардома—М. $0,53 \times 0,63$.
145. Земляные работы строительства Нардома—М. $0,38 \times 0,46$.
146. Бремсберг Нардома—М. $0,59 \times 0,72$ —ГМИИА.
147. Каменодробилка стр—ва Нардома—М. $0,47 \times 0,38$ —ГМИИА.
148. Ереванские сады—М. $0,23 \times 0,40$.
149. Слушают передачу по радио—Акв. $0,31 \times 0,45$.

1931 г.

150. Пропагандист—Паст. $0,31 \times 0,47$
151. Кузнецы—М. $0,40, \times 0,42$.
152. Пейзаж—М. $0,24 \times 0,46$.
153. Арарат—М. $0,26 \times 0,35$.
154. Двор крестьянина—М. $0,23 \times 0,31$.
155. Арзни—М. $0,22 \times 0,27$.
156. Работа на каменоломне—М. $0,47 \times 0,47$.

1932 г.

157. Река Занга в окрестностях Арзни—М. $0,40 \times 0,53$.
158. Арзни. Санаторий—М. $0,34 \times 0,49$.
159. Строительство Нардома—М. $0,24 \times 0,35$.
160. Этюд—М. $0,10 \times 0,13$.
161. Долина Арзни—М. $0,39 \times 0,49$ — Соб. проф. А. А. Мелик-Адамьяна.

1933 г.

162. Домик в Ереване—М. 0,40 × 0,79.
163. Арзни. Источник № 15—М. 0,52 × 0,74.
164. Арзни. Каменоломщики — М. 0,54 × 0,70 — ГМИИА.
165. Атака Красной кавалерии на берегу Севанского озера—М. 0,70 × 0,90—Соб. Музея Революции Армении.
166. Красная конница на берегу Севанского озера — Акв. 0,21 × 0,30—ГМИИА.

1934 г.

167. Работа на каменном карьере—М. 0,44 × 0,70.
168. Наш дворик—М. 0,35 × 0,48.
169. Река Занга у Арзни—М. 0,24 × 0,36.

1935 г.

170. Бегство дашнакской конницы под натиском Красной армии—(Эскиз) Акв. 0,48 × 0,60.
171. Командир приветствует красноармейцев — М. 0,28 × 0,39.
172. Арзни. Знойный день—М. 0,33 × 0,40.
173. Арзни. Санаторий—М. 0,24 × 0,36.
174. Персики—М. 0,38 × 0,40.
175. Вид на реку Зангу из Арзни—М. 0,26 × 0,38.
176. Бегство дашнакской конницы под натиском Красной армии—М. 1,05 × 1,48.

НЕИЗВЕСТНЫЕ ГОДЫ.

177. Мальчики—Паст. 0,72 × 0,43.
- 178—186. Рисунки национальных костюмов—Акв.

II. РИСУНОК И КНИЖНАЯ ГРАФИКА

(карандаш, цветной карандаш, сангина, тушь).

1905 г.

187—188. Книжные иллюстрации.

1916 г.

189. Портрет народного писателя Армянской ССР
А. Ширванзаде—Кар.-санг. 0,43 × 0,31.

190. Портрет М. Ширванзаде—Санг. 0,19 × 0,15—
ГМИИА.

1918 г.

191. Портрет девушки—Кар. 0,20 × 0,14—ГМИИА.

1920 г.

192. Портрет—Санг. 0,23 × 0,16.

193. Портрет жены художника—Санг. 0,21 × 0,16.

1926 г.

194. Этюд—Кар. 0,20 × 0,15.

1927 г.

195. Старая мечеть—Тушь 0,19 × 0,15.

1928 г.

196. *Этюд*—Кар. $0,20 \times 0,14$.
197. *Портрет мальчика*—Кар. $0,21 \times 0,15$.

1929 г.

- 198—199. *Рисунки*—Кар.
200—206. *Рисунки*—Цветн. кар.

1931 г.

- 207—210. *Виды Арзни*—Кар.

1932 г.

211. *Мужской портрет*—Кар. $0,29 \times 0,24$.
212. *Зима*—Кар. $0,47 \times 0,57$.
213—215. *Рисунки*—Кар.

1933 г.

216. *Красная конница*—(Эскиз). Кар.-акв. $0,45 \times 0,58$.
217. *Работа на каменном карьере*—Кар. $0,36 \times 0,52$.
218. *Работа на каменном карьере*—Кар. $0,36 \times 0,49$.
219. *Митинг*—(Эскиз). Кар. $0,46 \times 0,60$.
220. *Этюд*—Кар. $0,33 \times 0,22$.

1934 г.

221. *Портрет писателя Хико Апера*—Цветной кар.
 $0,29 \times 0,26$ —Гос. Литерат. Музей.

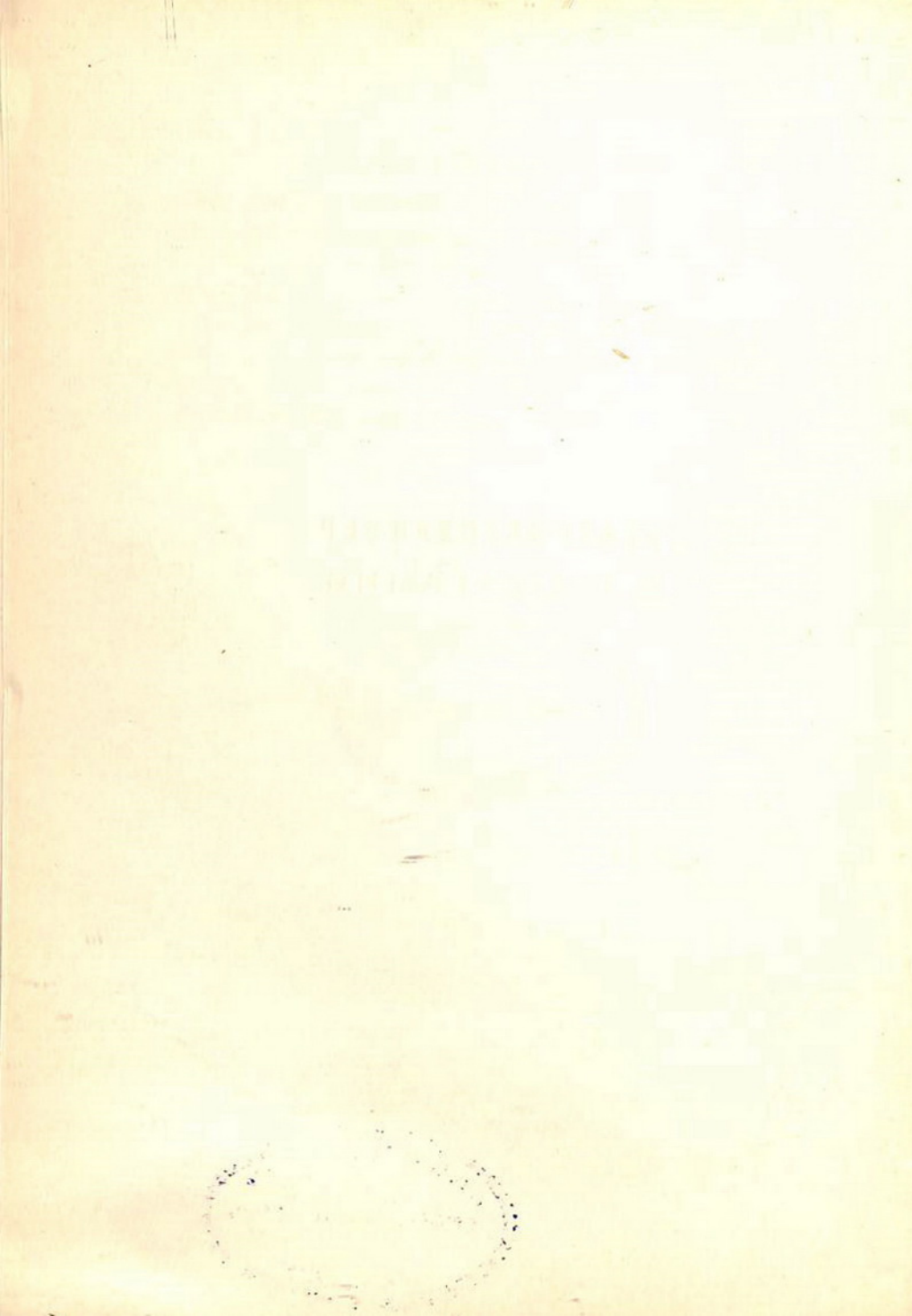
НЕИЗВЕСТНЫЕ ГОДЫ

222. Женский портрет—Цв. кар. 0,26 × 0,20.
223. Бегство дашнакской конницы под натиском
Красной армии—Кар.-акв. 0,44 × 0,59.
224—228. Книжные иллюстрации—Тушь.
229—234. Книжные иллюстрации—Тушь-отмывка.
235—241. Книжные иллюстрации—Акв.-Цв. кар.
242. Рисунок—Кар.
243—249. Книжная графика—Тушь.

ԻԼՅՈՒՍՏՐԱՑԻԱՆԵՐ
ИЛЛЮСТРАЦИИ

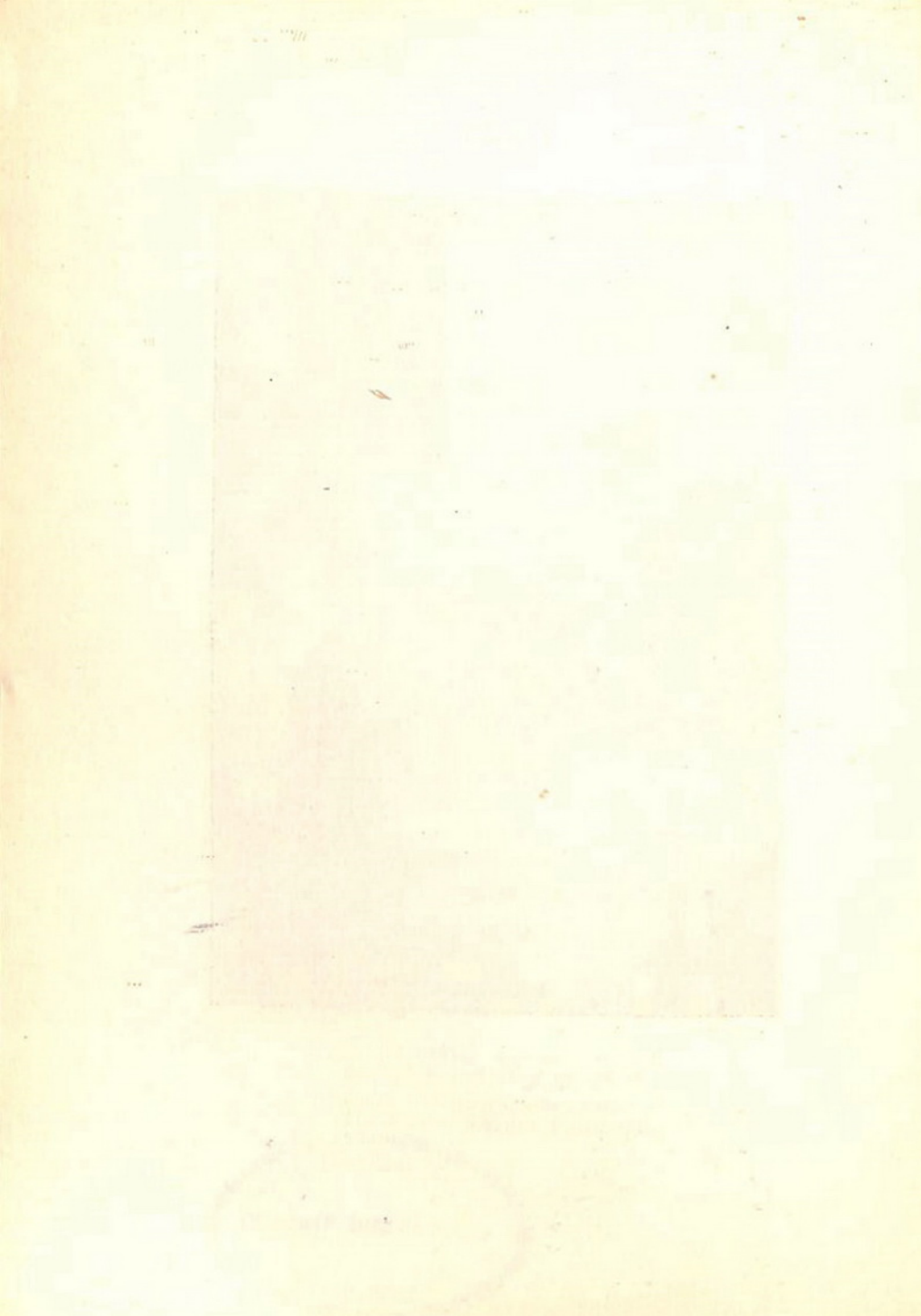

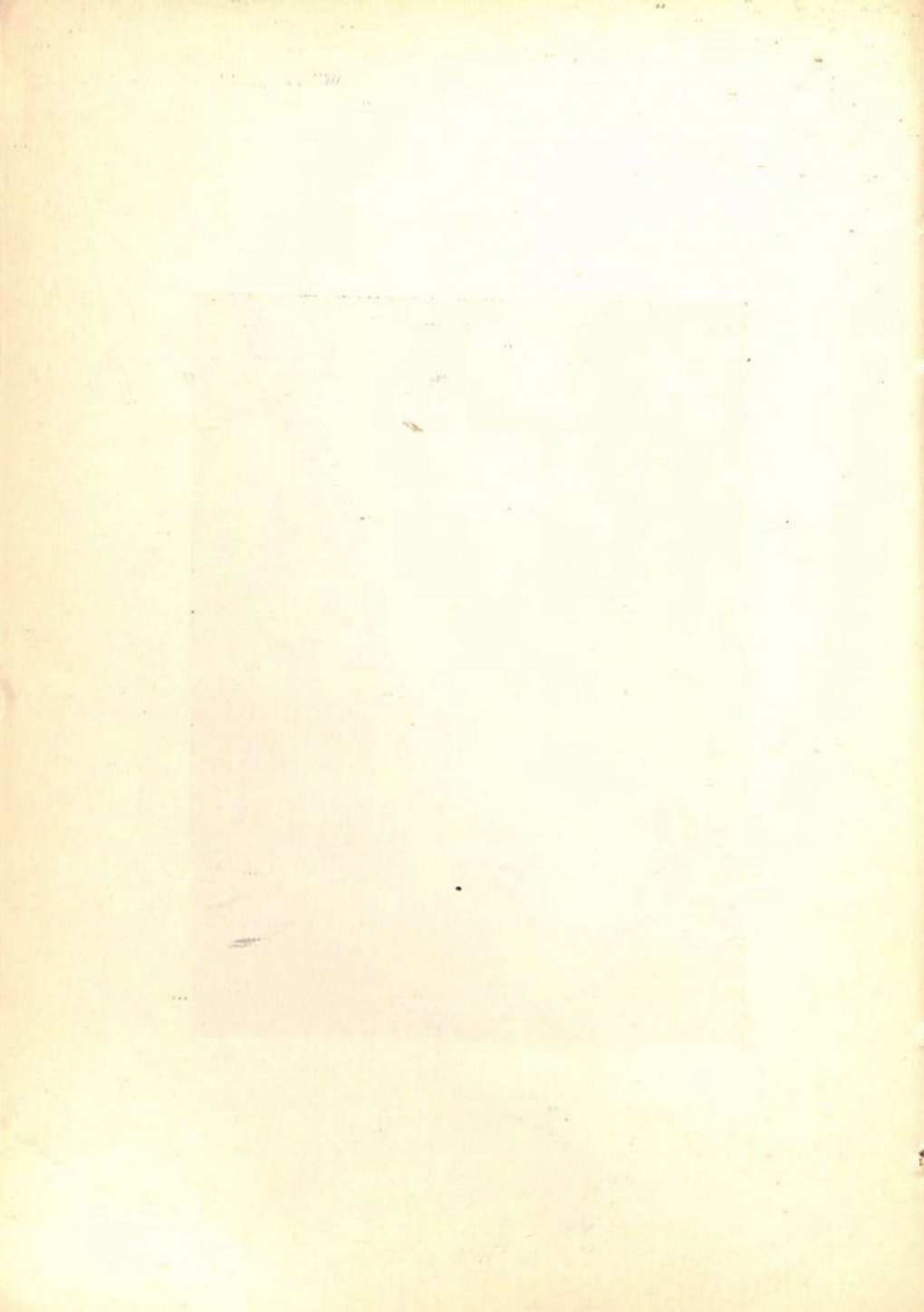

Զանգուն զարեջի զործարանի մոտ,
Յերեվանի Կոմունալ բանգարան
Р. Занга у пивоваренного завода.
Ереван. Коммунальный музей

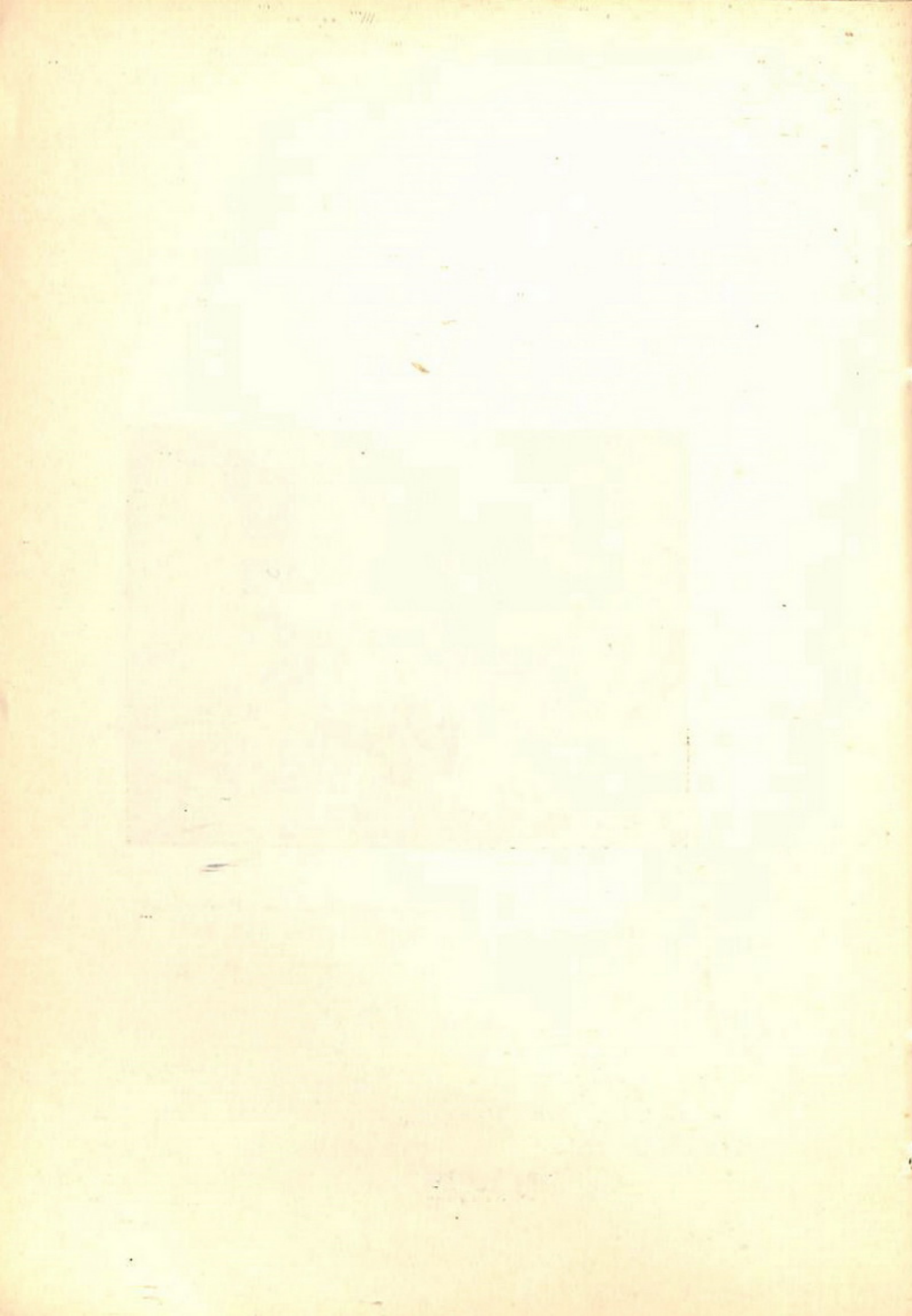

1 9 2 5

Գեղաներ. Հայաստանի Կերպարվեստի Պետական Թանգարանի
Персики. Гос. Муз. ИЗО искусств Арм. ССР.

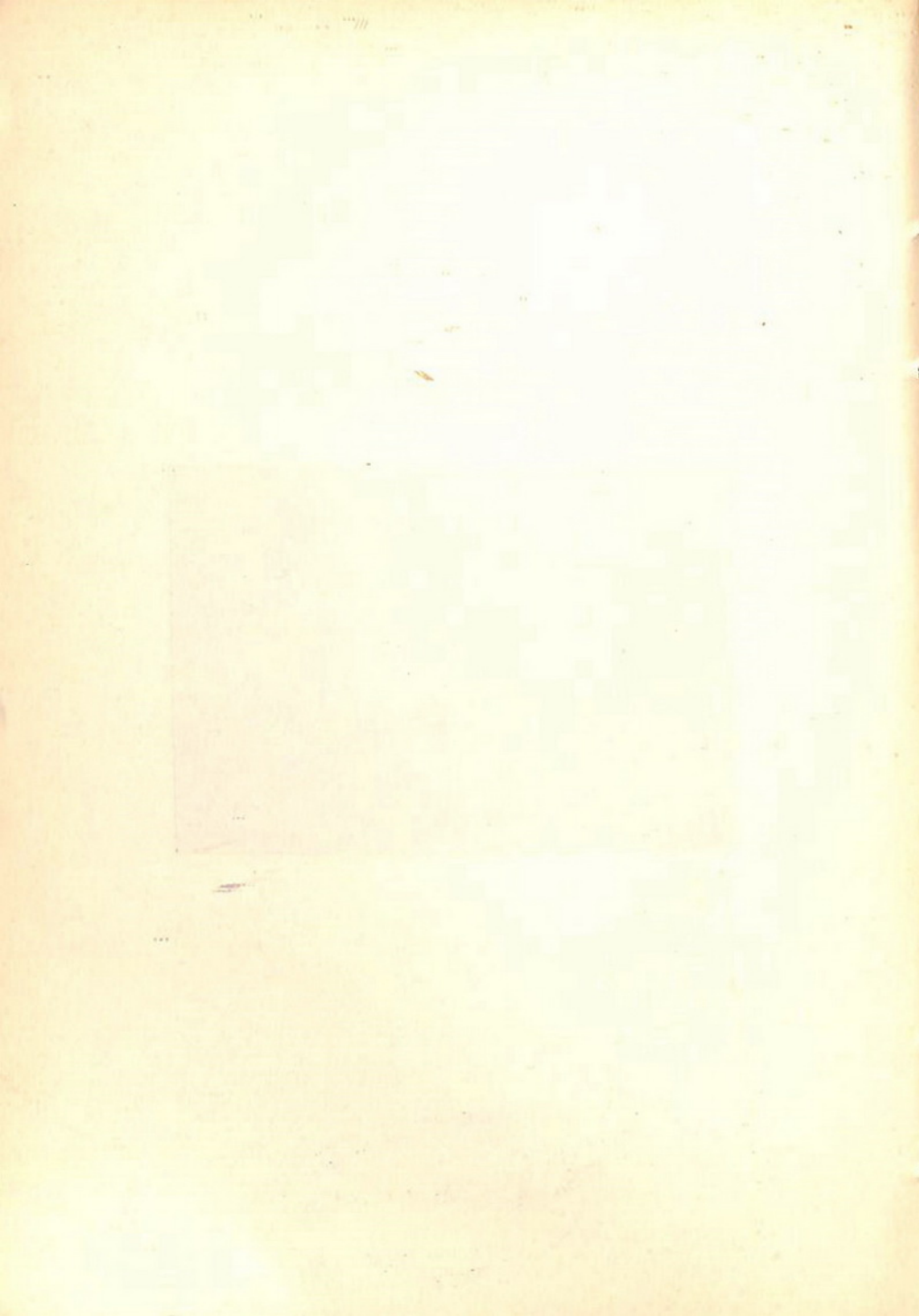
1925

Երուս

Արար

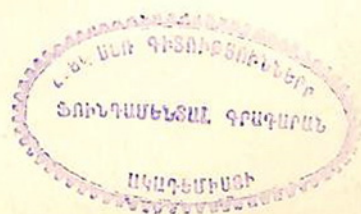

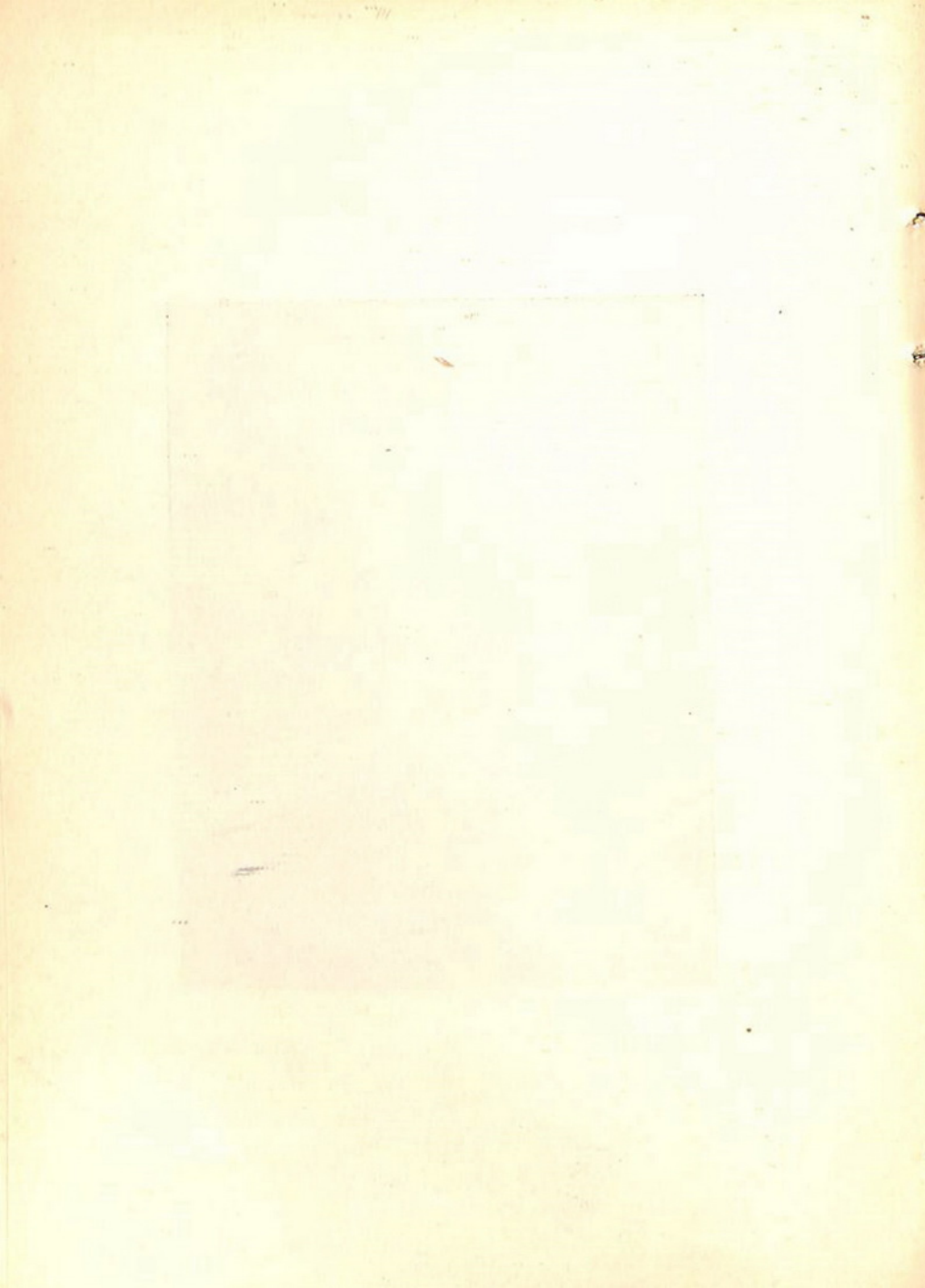
1923

Խաշի դեղ

Стог сена

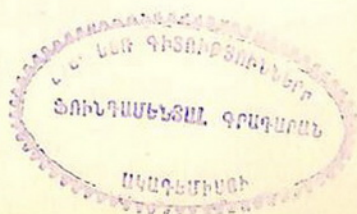

1928

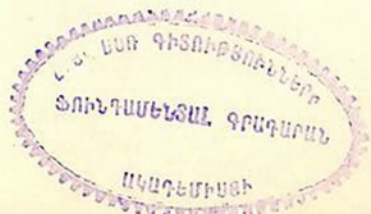
Գեղառն Ավանի մոտ
Հայաստանի Կերպարվեստի Պեհ. Թանգարան
Р. Гедар возле Сел. Аван
Гос. Муз. ИЗО искусств Арменин

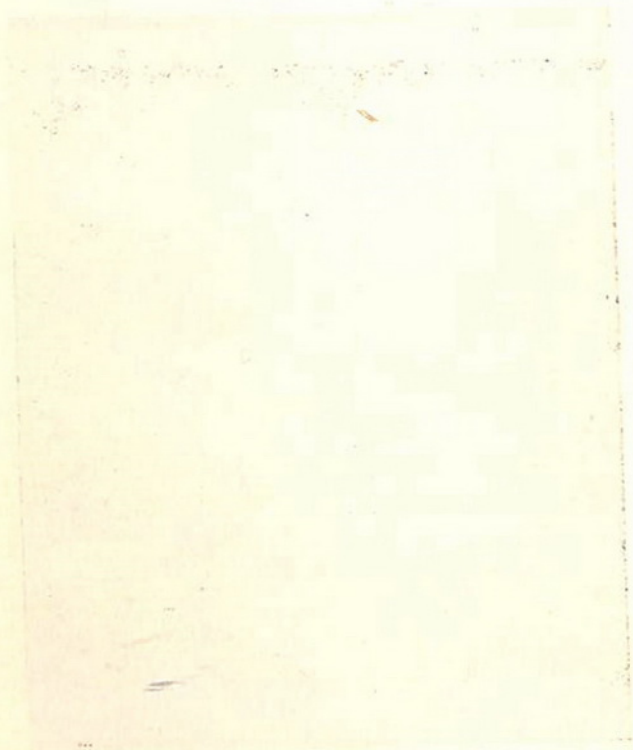

1928

Յերեկանի ժողտան շինարարությունը
Հայաստանի Կերպարվեստի Պետական Թանգարան
Строительство народного
Гос. Муз. ИЗО искусств Армении

1928

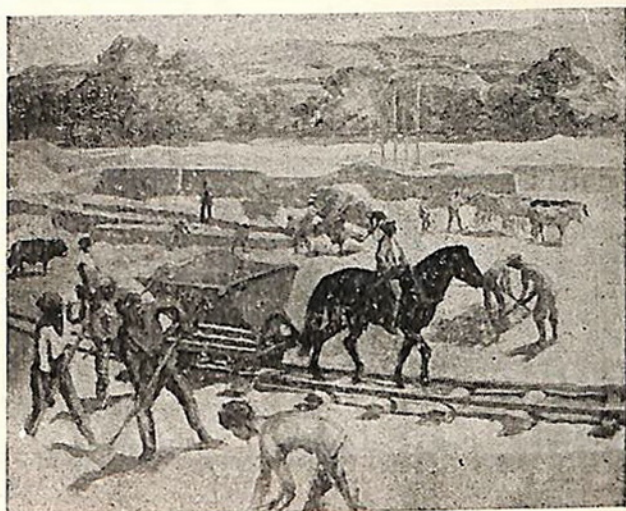

Ավան Գյուղը.
Հայաստանի Կերպարվեստի Պեճ. Թանգարան
Сел. Аван
Гос. Муз ИЗО искусств Армении.

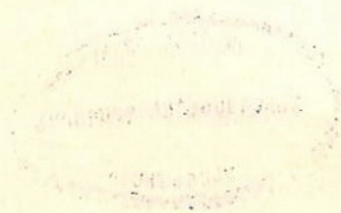

1930

Ժողսան հողային աշխատանքներ
Земл. работы строительства Нардома

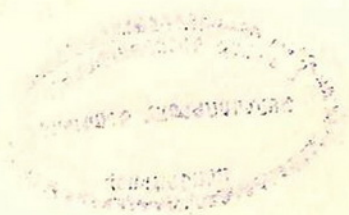

1933

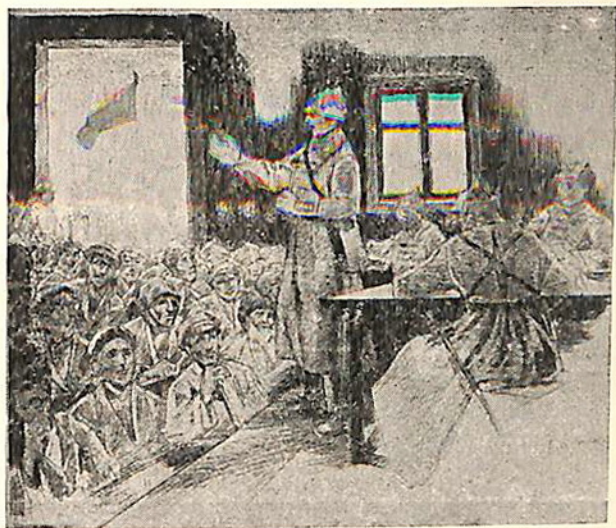

Կարմիր հեծելազորի զոհեր Սեվանի ափին.
Հայաստանի Հեղափոխության Պետական Թանգարան
Атака красной конницы на берегу Севанского озера.
Гос. Музей Революции Армении

1933

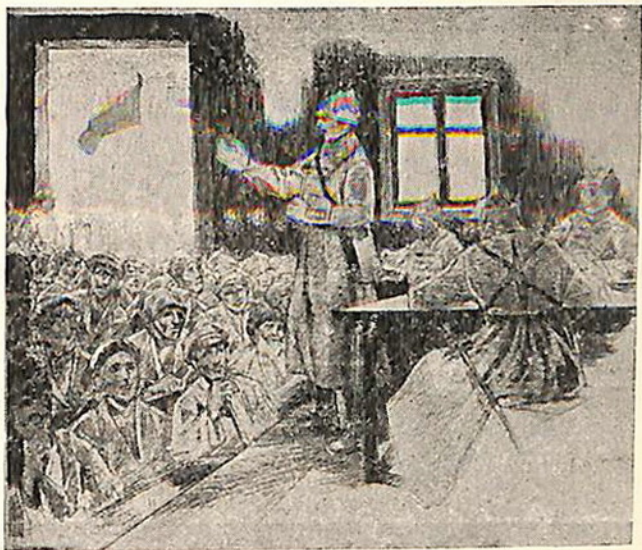

Միսինգ (Եսկիզ)

Митинг (эскиз)

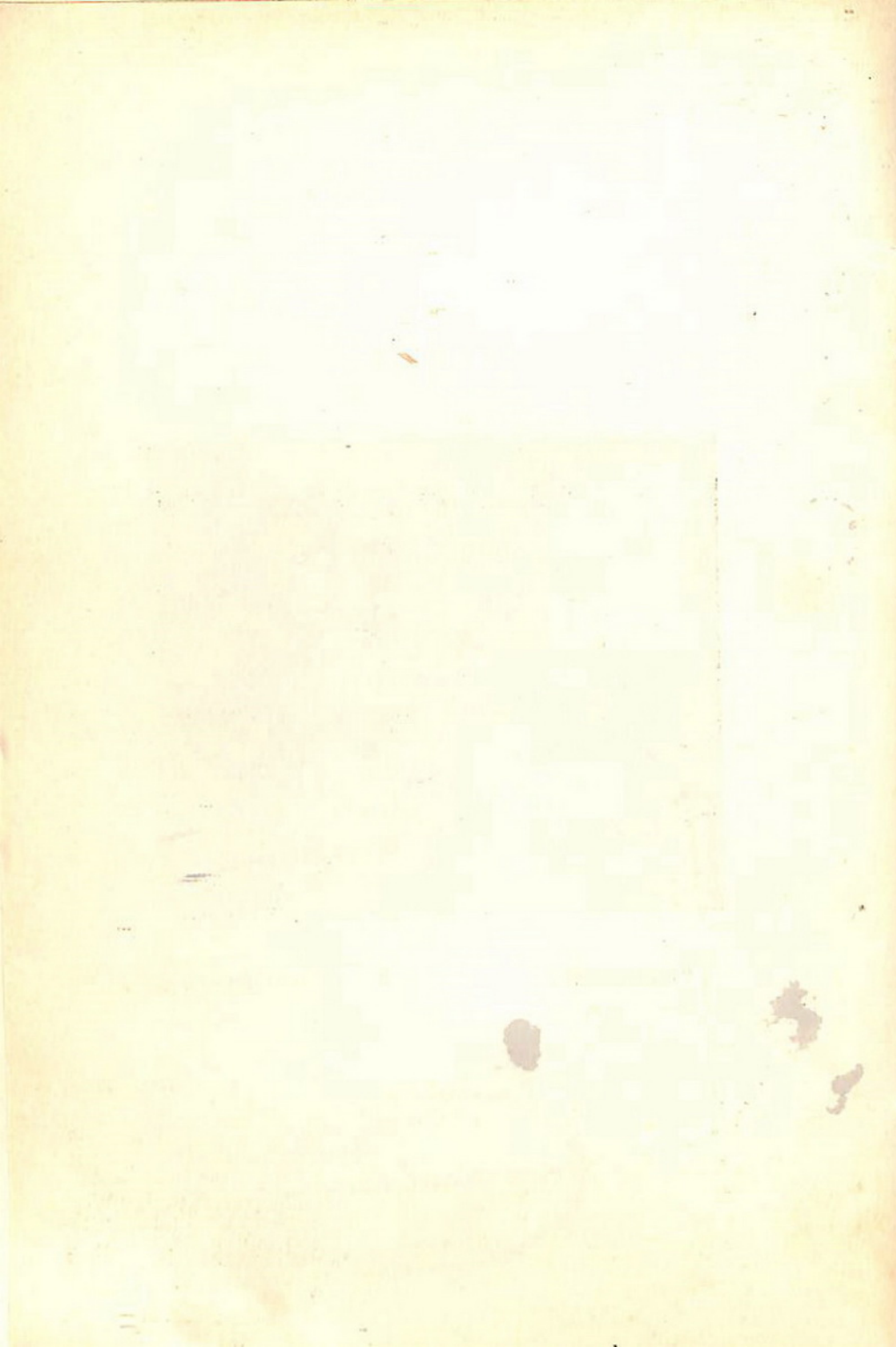
1933

Միսինգ (Եսկիզ)

Митинг (эскиз)

ՀԱՆ Հիմնարար գիտ. գրադ.

220040052

[304]

A II
40052